

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (peti senat)

z dne 26. novembra 2015*

„Državne pomoči — Digitalna televizija — Pomoč za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih v Španiji — Sklep o razglasitvi delne združljivosti in delne nezdružljivosti pomoči z notranjim trgom — Pojem podjetja — Gospodarska dejavnost — Prednost — Storitve splošnega gospodarskega pomena — Izkrivljanje konkurence — Člen 107(3)(c) PDEU — Dolžnost skrbnega ravnanja — Razumni rok — Pravna varnost — Enako obravnavanje — Sorazmernost — Subsidiarnost — Pravica do obveščenosti“

V zadevi T-461/13,

Kraljevina Španija, ki jo zastopa A. Rubio González, abogado del Estado,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki jo zastopajo É. Gippini Fournier, B. Stromsky in P. Němečková, agenti,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije 2014/489/EU z dne 19. junija 2013 o državni pomoči SA.28599 ((C 23/2010) (ex NN 36/2010, ex CP 163/2009)) Kraljevine Španije za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih (zunaj avtonomne skupnosti Kastilja in Manča) (UL L 217, str. 52),

SPLOŠNO SODIŠČE (peti senat),

v sestavi A. Dittrich (poročevalec), predsednik, J. Schwarcz, sodnik, in V. Tomljenović, sodnica,

sodni tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. marca 2015

izreka naslednjo

* Jezik postopka: španščina.

Sodbo

Dejansko stanje

- 1 Ta zadeva se nanaša na ukrepe, ki so jih španski organi izvajali v okviru prehoda z analogne na digitalno radiodifuzijo v Španiji na celotnem španskem ozemlju, razen v avtonomni skupnosti Kastilja in Manča (Španija). Ta digitalizacija, ki jo je tehnično mogoče izvesti prek prizemne, satelitske in kabelske platforme ali prek internetnega dostopa do širokopasovnih povezav, omogoča učinkovitejšo uporabo radiofrekvenčnega spektra. Pri digitalni radiodifuziji je televizijski signal bolj odporen na interference in ga lahko spremlja sklop dodatnih storitev, ki dajejo dodano vrednost programski ponudbi. Poleg tega je s postopkom digitalizacije mogoče pridobiti t. i. „digitalno dividendo“, to pomeni sproščene frekvence, saj tehnologije digitalne televizije uporabljajo veliko ožji spekter kot analogne tehnologije. Zaradi teh prednosti je Evropska komisija že od leta 2002 spodbujala digitalizacijo v Evropski uniji.
- 2 Kraljevina Španija je regulativni okvir, potreben za spodbujanje postopka prehoda z analogne na digitalno radiodifuzijo, vzpostavila z razglasitvijo med drugim Ley 10/2005 de Medidas Urgentes para el Impulso de la Televisión Digital Terrestre, de Liberalización de la Televisión por Cable y de Fomento del Pluralismo (zakon 10/2005 o nujnih ukrepih za razvoj digitalne prizemne televizije, liberalizacijo kabelske televizije in podporo pluralnosti) z dne 14. junija 2005 (BOE št. 142 z dne 15. junija 2005, str. 20562, v nadaljevanju: zakon 10/2005) in Real Decreto 944 /2005 por el que se aprueba el Plan técnico nacional de la televisión digital terrestre (kraljeva uredba 944/2005 o odobritvi nacionalnega tehničnega načrta za digitalno prizemno televizijo) z dne 29. julija 2005 (BOE št. 181 z dne 30. julija 2005, str. 27006, v nadaljevanju: kraljeva uredba 944/2005). Ta kraljeva uredba določa obveznost, da nacionalni izdajatelji televizijskega programa na svojem ozemlju zagotovijo 96-odstotno pokritost prebivalstva v okviru zasebnega sektorja in 98-odstotno pokritost prebivalstva v okviru javnega sektorja.
- 3 Španski organi so za izvedbo prehoda z analogne na digitalno televizijo špansko ozemlje razdelili na tri ločena območja:
 - na območju I, ki vključuje 96 % španskega prebivalstva in ki je štelo za tržno donosno, so stroške prehoda na digitalno tehnologijo nosili javni in zasebni izdajatelji televizijskega programa;
 - na območju II, ki vključuje manj urbanizirana in oddaljena območja, ki zajemajo 2,5 % španskega prebivalstva, izdajatelji televizijskega programa, ker niso imeli tržnega interesa, niso investirali v digitalizacijo, zaradi česar so španski organi vzpostavili javno financiranje;
 - na območju III, ki zajema 1,5 % španskega prebivalstva, topografija izključuje digitalizirani prizemni prenos, tako da se ta zagotavlja prek satelitske platforme.
- 4 Španski svet ministrov je z odločbo z dne 7. septembra 2007 sprejel nacionalni načrt prehoda na digitalno prizemno televizijo (v nadaljevanju: DPT), s katerim se izvaja nacionalni tehnični načrt, določen s kraljevo uredbo 944/2005. V skladu s tem načrtom je bilo špansko ozemlje razdeljeno na 90 tehničnih projektov prehoda, za vsakega od njih pa je bil določen skrajni rok za izklop analogne radiodifuzije. V tem načrtu je bil določen cilj, da se doseže pokritost španskega prebivalstva s storitvijo DPT, ki bo podobna pokritosti prebivalstva z analogno televizijo v letu 2007, to je več kot 98 % tega prebivalstva.
- 5 Ker bi obveznosti pokritosti, določene glede DPT (glej točko 2 zgoraj), lahko privedle do manjše pokritosti španskega prebivalstva v primerjavi s pokritostjo tega prebivalstva s prej obstoječo analogno radiodifuzijo, je bilo nujno zagotoviti televizijsko pokritost na območju II. Ta zadeva se nanaša zgolj na javno financiranje španskih organov za podporo postopka prizemne digitalizacije na tem območju.

- 6 Špansko ministrstvo za industrijo, turizem in trgovino (v nadaljevanju: MITT) je 29. februarja 2008 sprejelo sklep, katerega namen je bil izboljšati telekomunikacijsko infrastrukturo ter določiti merila in razporeditev financiranja ukrepov za razvoj informacijske družbe v okviru „načrta Avanza“. Proračun, odobren s tem sklepom, je bil delno dodeljen za digitalizacijo televizije na območju II.
- 7 Med julijem in novembrom 2008 se je digitalizacija na območju II izvajala prek različnih dodatkov k okvirnim sporazumom iz leta 2006, ki so jih MITT in avtonomne skupnosti Kraljevine Španije podpisali v okviru načrta Avanza. Na podlagi teh dodatkov je MITT preneslo sredstva avtonomnim skupnostim, ki so se zavezale, da preostale operativne stroške pokrijejo iz svojih proračunov.
- 8 Španski svet ministrov je 17. oktobra 2008 privolil v dodelitev nadaljnjih sredstev za razširitev in dokončanje pokritosti z DPT v okviru projektov prehoda, ki bi se morali zaključiti v prvi polovici leta 2009. Financiranje je bilo dodeljeno po podpisu novih okvirnih sporazumov med MITT in avtonomnimi skupnostmi decembra 2008 o izvajanju nacionalnega načrta za prehod na DPT. Omenjeni svet ministrov je 29. maja 2009 odobril merila za razdelitev sredstev za financiranje pobud za prehod na DPT.
- 9 Po podpisu dodatkov k okvirnim sporazumom iz leta 2008 za razširitev pokritosti z DPT in po objavi teh okvirnih sporazumov in dodatkov v *Boletín oficial del Estado* so avtonomne skupnosti začele s postopkom razširitve. V ta namen so organizirale javne razpise ali pa so za njihovo organizacijo zadolžile zasebna podjetja. V nekaterih primerih so avtonomne skupnosti za razširitev pooblastile občine.
- 10 V Španiji sta na splošno potekali dve vrsti javnih razpisov. Prvi so bili javni razpisi za razširitev pokritosti, kar je pomenilo, da je bil izbrani ponudnik zadolžen za zagotavljanje operativnega omrežja DPT. Naloge, ki jih je bilo treba izvesti v ta namen, so med drugim vključevale zasnovo in upravljanje omrežja, prenos signala, uvedbo omrežja in dobavo potrebne opreme. Druga vrsta so bili javni razpisi za dobavo telekomunikacijske opreme.
- 11 V razširitev pokritosti na območju II je bilo v letih 2008 in 2009 vloženih skoraj 163 milijonov EUR iz centralnega proračuna (delno v obliki ugodnih posojil, ki jih je MITT dodelilo avtonomnim skupnostim) ter približno 60 milijonov EUR iz proračunov 16 zadevnih avtonomnih skupnosti. Poleg tega so občine financirale razširitev v vrednosti približno 3,5 milijona EUR.
- 12 Kot drugi korak po razširitvi DPT na območju II so nekatere avtonomne skupnosti od leta 2009 organizirale dodatne javne razpise ali pa so brez javnih razpisov sklepale pogodbe za upravljanje in vzdrževanje opreme, ki je bila digitalizirana in se je uporabljala med razširitvijo. Skupni znesek sredstev, ki so bila v letih od 2009 do 2011 dodeljena prek javnih razpisov za upravljanje in vzdrževanje, je znašal vsaj 32,7 milijona EUR.
- 13 Komisija je 18. maja 2009 prejela pritožbo evropskega satelitskega operaterja, družbe SES Astra, v zvezi z domnevnim sistemom pomoči, ki so jo španski organi sprejeli v zvezi s prehodom z analogne na digitalno televizijo na območju II. Po zatrjevanju tega operaterja je bil ta ukrep nepriglašena pomoč, ki naj bi povzročala izkrivljanje konkurence med platformo prizemnega prenosa in platformo satelitskega prenosa.
- 14 Komisija je z dopisom z dne 29. septembra 2010 obvestila Kraljevino Španijo, da je sprejela odločbo o začetku postopka iz člena 108(2) PDEU v zvezi z zadevno pomočjo za celotno špansko ozemlje, razen za avtonomno skupnost Kastilja in Manča, za katero je uvedla poseben postopek (v nadaljevanju: odločba o začetku postopka). Komisija je z objavo odločbe o začetku postopka v *Uradnem listu Evropske unije* 14. decembra 2010 (UL C 337, str. 17) zainteresirane stranke pozvala k predložitvi pripomb.

- 15 Komisija je po prejemu pripomb španskih organov in drugih zainteresiranih strank 19. junija 2013 sprejela Sklep 2014/489/EU o državni pomoči SA.28599 ((C 23/2010) (ex NN 36/2010, ex CP 163/2009)) Kraljevine Španije za uvedbo digitalne prizemne televizije na oddaljenih in manj urbaniziranih območjih (zunaj avtonomne skupnosti Kastilja in Manča) (UL L 217, str. 52, v nadaljevanju: izpodbijani sklep), ki v izreku določa:

„Člen 1

Državna pomoč, ki je bila dodeljena operaterjem prizemne televizijske platforme za uporabo [uvedbo], vzdrževanje in upravljanje digitalnega prizemnega televizijskega omrežja na območju II ter jo je [Kraljevina] Španija izvajala nezakonito, saj je pri tem kršila člen 108(3) PDEU, ni združljiva z notranjim trgov, z izjemo pomoči, ki je bila dodeljena v skladu z merilom [načelom] tehnološke nevtralnosti.

Člen 2

Individualna pomoč, dodeljena v okviru sheme [sistema] iz člena 1, ne pomeni [državne] pomoči, če je takrat, ko je bila dodeljena, izpolnjevala pogoje iz uredbe, ki je bila sprejeta v skladu s členom 2 Uredbe Sveta (ES) št. 994/98 in se je uporabljala takrat, ko je bila pomoč dodeljena.

Člen 3

1. [Kraljevina] Španija nezdržljivo pomoč, dodeljeno na podlagi sheme [sistema] iz člena 1, izterja od operaterjev digitalne prizemne televizije ne glede na to, ali so pomoč prejeli neposredno ali posredno.
2. Za vsote, ki jih je treba izterjati, se od datuma, ko so bile dane na razpolago upravičencem, do datuma izterjave zaračunavajo obresti.
3. Obresti se izračunajo na podlagi obrestnoobrestnega računa v skladu s poglavjem V Uredbe Komisije (ES) št. 794/2004.
4. [Kraljevina] Španija prekliče vsa neizplačana plačila pomoči na podlagi sheme [sistema] iz člena 1 od datuma uradnega obvestila o tem sklepu.

Člen 4

1. Izterjava pomoči, dodeljene na podlagi sheme [sistema] iz člena 1, je takojšnja in učinkovita.
2. [Kraljevina] Španija zagotovi, da se ta sklep izvede v štirih mesecih po uradnem obvestilu o tem sklepu.
3. [Kraljevina] Španija v dveh mesecih po uradnem obvestilu o tem sklepu predloži Komisiji naslednje informacije:
 - (a) seznam upravičencev, ki so prejeli pomoč na podlagi sheme [sistema] iz člena 1, in skupni znesek pomoči, ki jo je na podlagi navedene[ga] sheme [sistema] prejel vsak od njih, po kategorijah iz oddelka 6.2;
 - (b) skupni znesek (glavnica in obresti pri izterjavi), ki ga je treba izterjati od vsakega upravičenca;

[...]

Člen 5

Ta sklep je naslovljen na Kraljevino Španijo.“

- 16 V utemeljitvi izpodbijanega sklepa je Komisija, na prvem mestu, menila, da so bili različni instrumenti, ki so bili sprejeti na centralni ravni, ter sporazumi, ki so bili sprejeti med MITT in avtonomnimi skupnostmi in nato spremenjeni, temelj sistema pomoči za razširitev DPT na območju II. V praksi naj bi avtonomne skupnosti uporabile smernice španske vlade o razširitvi DPT (točka 91 obrazložitve navedenega sklepa).
- 17 Na drugem mestu, Komisija je ugotovila, da je treba zadevni ukrep šteti za državno pomoč v smislu člena 107(1) PDEU. Ker naj bi bil navedeni ukrep financiran iz državnega proračuna ter iz proračunov posameznih avtonomnih skupnosti in občin, naj bi šlo za intervencijo iz državnih sredstev. Po mnenju Komisije razširitev omrežij za televizijsko oddajanje šteje za gospodarsko dejavnost in ne spada med izvajanje prerogativ javne oblasti. Operaterji platforme DPT naj bi bili neposredni upravičenci pomoči, omrežni operaterji, ki naj bi sodelovali pri javnih razpisih za razširitev pokritosti, pa naj bi bili posredni upravičenci pomoči. Prednost, ki jo ta ukrep daje zadnjem navedenim operaterjem, naj bi bila selektivna, saj naj bi tak ukrep koristil le sektorju radiodifuzije, znotraj tega sektorja pa naj bi zadeval samo podjetja, ki so dejavna na trgu prizemne platforme. Iz izpodbijanega sklepa je razvidno, da so španski organi kot najboljši in edini primer navedli primer avtonomne skupnosti Baskija (Španija), da bi uveljavljali neobstoječo državno pomoč v skladu z merili, ki jih je Sodišče določilo v sodbi z dne 24. julija 2003, *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, Recueil, EU:C:2003:415). Vendar prvo merilo iz te sodbe, v skladu s katerim mora podjetje, ki prejema nadomestilo, dejansko izpolnjevati obveznosti javne službe in morajo biti te jasno opredeljene, po mnenju Komisije ni bilo izpolnjeno. Poleg tega naj ne bi bilo izpolnjeno četrto merilo iz navedene sodbe, ker ni bilo podano jamstvo za najnižje stroške v splošnem interesu omenjene avtonomne skupnosti. Komisija je prepričana, da ob upoštevanju dejstva, da sta satelitska in prizemna platforma za radiodifuzijo medsebojno konkurenčni, ukrep za uvedbo, upravljanje in vzdrževanje DPT na območju II pomeni izkrivljanje konkurence med obema platformama. Zadevni ukrep naj bi tudi vplival na trgovino znotraj Unije (točke od 94 do 141 obrazložitve navedenega sklepa).
- 18 Na tretjem mestu, Komisija je ugotovila, da zadevnega ukrepa ni mogoče šteti za državno pomoč, ki bi bila v skladu s členom 107(3)(c) PDEU združljiva z notranjim trgovom, čeprav je bil namen tega ukrepa uresničiti natančno opredeljen cilj skupnega interesa, in da je priznala obstoj nedelovanja trga. Po njenem mnenju ta ukrep, ker ne upošteva načela tehnološke nevtralnosti, ni sorazmeren in ni ustrezen instrument za zagotavljanje pokritosti prebivalcev na območju II z nekodiranimi kanali (točke od 148 do 171 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 19 Na četrtem mestu, Komisija je menila, da zadevnega ukrepa ni mogoče utemeljiti na podlagi člena 106(2) PDEU, ker upravljanje prizemne platforme ni jasno opredeljeno kot javna storitev (točka 172 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 20 Na petem mestu, po navedbah Komisije zadevni ukrep ni bil obstoječa pomoč, saj je bilo treba navedeni ukrep šteti za spremembo, ki je vplivala na vsebino prvotnega sistema. Španski organi bi torej morali ta ukrep priglasiti (točke od 173 do 175 obrazložitve izpodbijanega sklepa).
- 21 Na šestem mestu, Komisija je podrobneje navedla različne primere, v katerih bi španski organi morali zadevno pomoč izterjati od neposrednih in posrednih upravičencev (točke od 179 do 197 obrazložitve izpodbijanega sklepa).

Postopek in predlogi strank

- 22 Kraljevina Španija je 30. avgusta 2013 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

- 23 Kraljevina Španija je istega dne z ločenim aktom v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila predlog za izdajo začasne odredbe, s katerim je v bistvu predlagala, naj predsednik Splošnega sodišča odloži izvršitev izpodbijanega sklepa. S sklepom z dne 16. oktobra 2013, Španija/Komisija (T-461/13 R, EU:T:2013:545), je bil ta predlog zavrjen, odločitev o stroških pa pridržana.
- 24 Asociación española de televisiones digitales privadas, autonómicas y locales (Asodal) je 29. novembra 2013 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložilo predlog za intervencijo v podporo predlogom Kraljevine Španije. Ta predlog je bil zavrjen s sklepom z dne 24. februarja 2014, Španija/Komisija (T-461/13, EU:T:2014:109).
- 25 Splošno sodišče (peti senat) je na podlagi poročila sodnika poročevalca odločilo, da bo začelo ustni postopek.
- 26 Splošno sodišče je v okviru ukrepov procesnega vodstva, določenih v členu 64 Poslovnika z dne 2. maja 1991, Komisijo pozvalo k predložitvi dokumentov. Komisija je to zahtevo izpolnila v določenem roku.
- 27 Stranki sta na obravnavi 11. marca 2015 podali ustne navedbe in odgovorili na vprašanja Splošnega sodišča.
- 28 Kraljevina Španija Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- izpodbijani sklep razglasi za ničen;
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 29 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:
- tožbo zavrne;
 - Kraljevini Španiji naloži plačilo stroškov.

Pravo

- 30 Kraljevina Španija v utemeljitev tožbe navaja pet tožbenih razlogov. Prvi tožbeni razlog se nanaša na kršitev člena 107(1) PDEU, ker naj bi Komisija nepravilno ugotovila obstoj državne pomoči. Drugi, podredno uveljavljani tožbeni razlog zadeva vprašanje združljivosti zadevne domnevne pomoči z notranjim trgov. Povezan je z neupoštevanjem pogojev za odobritev iz členov 106(2) in 107(3)(c) PDEU. S tretjim tožbenim razlogom Kraljevina Španija zatrjuje kršitev postopkovnih pravil. Četrty, podredno uveljavljani tožbeni razlog se nanaša na zahtevo za vračilo pomoči in se z njim zatrjuje kršitev načel pravne varnosti, enakega obravnavanja, sorazmernosti in subsidiarnosti. S petim tožbenim razlogom Kraljevina Španija podredno uveljavlja kršitev temeljne pravice do obveščenosti.

Prvi tožbeni razlog: kršitev člena 107(1) PDEU

- 31 Kraljevina Španija Komisiji očita, da je z ugotovitvijo obstoja državne pomoči kršila člen 107(1) PDEU. Po njenem mnenju, prvič, zadevni subjekti niso opravljali gospodarske dejavnosti, drugič, zadevni ukrep ni bil selektiven, temveč je pomenil storitev splošnega gospodarskega pomena (v nadaljevanju: SSGP), in tretjič, ta ukrep ni izkrivljal konkurence.

Prvi del: neobstoj gospodarske dejavnosti

- 32 Kraljevina Španija navaja, da to, da avtonomne skupnosti, javna podjetja in občine upravljajo omrežja DPT na območju II, pomeni izvajanje prerogativ javne oblasti in ne gospodarsko dejavnost. Njihov edini interes naj bi bil zadostiti potrebam prebivalcev na podeželju in ne sodelovati na trgu. Zato jih ni mogoče opredeliti kot podjetja za namene člena 107(1) PDEU.
- 33 Uvodoma je treba spomniti, da morajo biti za opredelitev pomoči v smislu člena 107(1) PDEU izpolnjeni vsi pogoji, zajeti v tej določbi. Prvič, intervencija mora biti državna ali iz državnih sredstev. Drugič, ta intervencija mora biti taka, da lahko vpliva na trgovino med državami članicami. Tretjič, upravičencu mora dodeliti ugodnost z dajanjem prednosti posameznim podjetjem ali proizvodnji. Četrto, pomoč mora izkrivljati ali bi lahko izkrivljala konkurenco (glej sodbo z dne 17. decembra 2008, Ryanair/Komisija, T-196/04, ZOdl., EU:T:2008:585, točka 36 in navedena sodna praksa).
- 34 Ta del se natančneje nanaša na tretjega od teh pogojev, v skladu s katerim se kot državne pomoči štejejo intervencije v kateri koli obliki, ki lahko neposredno ali posredno dajejo prednost podjetjem ali ki jih je treba razumeti kot gospodarsko korist, ki je upravičeno podjetje v normalnih tržnih razmerah ne bi dobilo (glej sodbo z dne 2. septembra 2010, Komisija/Deutsche Post, C-399/08 P, ZOdl., EU:C:2010:481, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 35 V skladu z ustaljeno sodno prakso pojem podjetje v konkurenčnem pravu zajema vse subjekte, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, ne glede na njihovo pravno obliko in način financiranja. Gospodarska dejavnost je vsaka dejavnost, s katero se na nekem trgu ponuja blago ali storitve (glej sodbo z dne 10. januarja 2006, Cassa di Risparmio di Firenze in drugi, C-222/04, ZOdl., EU:C:2006:8, točki 107 in 108 ter navedena sodna praksa). Gospodarska narava dejavnosti ni odvisna niti od zasebnega ali javnega statusa subjekta, ki jo opravlja, niti od dobičkonosnosti te dejavnosti (glej sodbo z dne 19. decembra 2012, Mitteldeutsche Flughafen in Flughafen Leipzig-Halle/Komisija, C-288/11 P, ZOdl., EU:C:2012:821, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 36 V skladu s sodno prakso dejavnosti, ki so povezane z izvajanjem prerogativ javne oblasti, niso gospodarske, kar bi utemeljevalo uporabo pravil o konkurenci iz Pogodbe DEU (glej v tem smislu sodbi z dne 19. januarja 1994, SAT Fluggesellschaft, C-364/92, Recueil, EU:C:1994:7, točki 30 in 31, in z dne 16. decembra 2010, Nizozemska in NOS/Komisija, T-231/06 in T-237/06, ZOdl., EU:T:2010:525, točka 93).
- 37 O morebitnem vplivu izvajanja prerogativ javne oblasti na opredelitev pravne osebe podjetja v smislu konkurenčnega prava Unije je treba navesti, da okoliščina, da lahko podjetje pri opravljanju dela svojih dejavnosti izvaja prerogative javne oblasti, ni ovira za to, da je podjetje opredeljeno kot podjetje v smislu konkurenčnega prava Unije za njegove preostale gospodarske dejavnosti. Opredelitev, ali gre za dejavnost v zvezi z izvajanjem prerogativ javne oblasti ali gospodarsko dejavnost, je namreč treba opraviti ločeno za vsako dejavnost, ki jo opravlja nek subjekt (glej v tem smislu sodbo z dne 1. julija 2008, MOTOE, C-49/07, ZOdl., EU:C:2008:376, točka 25 in navedena sodna praksa).
- 38 Preučiti je torej treba, ali zadevna dejavnost spada med izvajanje prerogativ javne oblasti, kot to zatrjuje Kraljevina Španija, ali med izvajanje gospodarske dejavnosti.
- 39 Uvodoma je treba glede opredelitve zadevne dejavnosti ugotoviti, da ta v skladu s členom 1 izpodbijanega sklepa sestoji iz tega, da avtonomne skupnosti, javna podjetja in občine uvedejo, vzdržujejo in upravljajo omrežje DPT na območju II. Kraljevina Španija poudarja, da je bil njen edini interes zadostiti potrebam prebivalstva na podeželju, saj je bilo treba zagotoviti televizijsko pokritost na tem območju, zaradi česar je treba spomniti, da na področju državnih pomoči cilj, ki mu sledijo državne intervencije, ne zadostuje za to, da se jih ne bi opredelilo kot „pomoči“ v smislu člena 107 PDEU. Ta člen namreč ne razlikuje glede na vzroke ali cilje državnih intervencij, ampak jih

opredeljuje glede na njihove učinke (glej sodbo z dne 22. decembra 2008, *British Aggregates/Komisija*, C-487/06 P, ZOdl., EU:C:2008:757, točki 84 ter 85 in navedena sodna praksa). Komisija zato ni napačno opredelila zadevne dejavnosti.

- 40 Za odločitev o vprašanju, ali zadevna dejavnost, kot je opredeljena v izpodbijanem sklepu, spada med izvajanje prerogativ javne oblasti ali med izvajanje gospodarskih dejavnosti, je treba preveriti, ali se ta dejavnost po naravi, po svojem cilju in po predpisih, ki jo urejajo, nanaša na izvajanje prerogativ javne oblasti ali pa gre za gospodarsko dejavnost, ki utemeljuje uporabo konkurenčnih pravil prava Unije (glej sodbi z dne 18. marca 1997, *Diego Calì & Figli*, C-343/95, Recueil, EU:C:1997:160, točke 16, 18 ter 23 in navedena sodna praksa, in z dne 28. februarja 2013, *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*, C-1/12, ZOdl., EU:C:2013:127, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 41 Komisija je v točkah od 97 do 99 obrazložitve izpodbijanega sklepa ugotovila, da je zadevna dejavnost gospodarska dejavnost na enaki podlagi kot v drugih primerih, v katerih regionalni organi upravljajo z infrastrukturo. Po njenem mnenju je trg tako kot v tem primeru obstajal, če so bili drugi operaterji pripravljeni ali zmožni zagotavljati zadevno storitev. Menila je, da upravljanje omrežja DPT ne spada med prerogative javne oblasti in ni dejavnost, ki bi jo lahko opravljala samo država. Zadevne storitve naj ne bi bile tipične storitve javnega organa in naj bi bile po naravi gospodarske, kar naj bi dokazovalo dejstvo, da je bilo na trgu na območju I dejavnih več podjetij. Poleg tega je menila, da se je za zagotavljanje teh storitev na območju II v okviru javnega razpisa zavzemal evropski satelitski operater in da je zadevna dejavnost zadevala le prenos nacionalnih in regionalnih zasebnih kanalov.
- 42 Ob upoštevanju meril, ki jih je v zvezi s pojmom podjetja razvila sodna praksa, ki je navedena v točki 40 zgoraj, ti preudarki pravno zadostno dokazujejo, da se zadevna dejavnost po naravi, po svojem cilju in po predpisih, ki jo urejajo, ne nanaša na izvajanje prerogativ javne oblasti, ampak gre za gospodarsko dejavnost. Kraljevina Španija z nobeno trditvijo ne more dokazati, da je Komisija zadevno dejavnost napačno opredelila kot gospodarsko dejavnost.
- 43 Prvič, v zvezi s poudarkom Kraljevine Španije, da so razširitev DPT izvedla javna podjetja, ki so delovala kot „sredstvo“ uprave, je treba navesti, da je treba glede morebitne uporabe pravil o konkurenci razločevati med primerom, v katerem država izvaja javna pooblastila, in primerom, v katerem opravlja gospodarske dejavnosti industrijske ali tržne narave s ponujanjem blaga ali storitev na trgu. V zvezi s tem ni pomembno, da država deluje neposredno prek organa, ki je del javne uprave, ali prek subjekta, ki mu je podelila posebne ali izključne pravice (glej zgoraj v točki 40 navedeno sodbo *Diego Calì & Figli*, EU:C:1997:160, točki 16 ter 17 in navedena sodna praksa, in sodbo z dne 12. julija 2012, *Compass-Datenbank*, C-138/11, ZOdl., EU:C:2012:449, točka 35 in navedena sodna praksa). Dalje je treba spomniti, da je dejstvo, da lahko dejavnost opravlja zasebno podjetje, kazalnik, na podlagi katerega je mogoče zadevno dejavnost opredeliti kot gospodarsko dejavnost (sodba z dne 24. oktobra 2002, *Aéroports de Paris/Komisija*, C-82/01 P, Recueil, EU:C:2002:617, točka 82).
- 44 Drugič, glede trditev Kraljevine Španije, da ni obstajal trg storitve, ki naj bi zagotovila pravico, da vsak sprejema televizijsko in avdiovizualno komunikacijo, je treba navesti, kot je Komisija že ugotovila v točkah od 97 do 99 obrazložitve izpodbijanega sklepa, da je v Španiji obstajal trg storitev za uvedbo digitalnega omrežja. Po eni strani ni sporno, da je evropski satelitski operater želel zadevno storitev ponuditi na območju II v okviru javnega razpisa, ki je bil leta 2008 izveden v Kantabriji (Španija). Po drugi strani obstoj trga za uvedbo digitalnega omrežja v Španiji izhaja iz dejstva, da so na območju I to dejavnost izvajala zasebna podjetja.
- 45 Tretjič, v zvezi s poudarkom Kraljevine Španije, da zadevna podjetja niso prejela nobene ekonomske protivrednosti za to dejavnost, zadošča opozoriti, da odgovor na vprašanje, ali je zadevna dejavnost bila gospodarska dejavnost, ni odvisen od tega, ali je zasebni vlagatelj pripravljen izvajati to dejavnost pod istimi pogoji, niti ni odvisen od dobičkonosnosti te dejavnosti (glej v tem smislu zgoraj v točki 35 navedeno sodbo *Mitteldeutsche Flughafen in Flughafen Leipzig-Halle/Komisija*, EU:C:2012:821, točka 50). Tudi brezplačnost storitev ne preprečuje, da se dejavnost opredeli kot gospodarska (sodba

z dne 23. aprila 1991, Höfner in Elser, C-41/90, Recueil, EU:C:1991:161, točke od 19 do 23). Dejstvo, da se – kot to zatrjuje Kraljevina Španija – z akcijskimi načrti avtonomnih skupnosti ni spremenilo lastništvo digitalnih oddajnih centrov, ki so ostali v javni lasti, nima nobenega pomena pri opredelitvi zadevne dejavnosti.

- 46 Četrtrič, po navedbah Kraljevine Španije ugotovitev Komisije iz točke 99 in opombe 50 obrazložitve izpodbijanega sklepa, da je to, da so avtonomne skupnosti, javna podjetja in občine uvedle digitalno omrežje na območju II, zadevalo zgolj prenos nacionalnih in regionalnih zasebnih kanalov, ni pravilna. Te argumentacije ni mogoče sprejeti. Ugotoviti je namreč treba, da je kraljeva uredba 944/2005 nacionalnim izdajateljem televizijskega programa naložila obveznost, da na svojem ozemlju zagotovijo 96-odstotno pokritost prebivalstva v okviru zasebnega sektorja in 98-odstotno pokritost prebivalstva v okviru javnega sektorja na njihovem ozemlju (glej točko 2 zgoraj). Čeprav drži, da sta območji I in II vključevali 98,5 % španskega prebivalstva in da nacionalne izdajatelje televizijskega programa obveznost, ki jim je naložena v primeru javnega sektorja, da na svojem območju zagotovijo 98-odstotno pokritost prebivalstva, zato ni zavezovala k pokritju celotnega območja II, ostaja dejstvo, da je taka obveznost zagotavljanja pokritosti za skoraj celotno ozemlje navedenega območja zagotavljala dostop do javnih kanalov, ker je topografija območja III izključevala digitalizirani prizemni prenos (glej točko 3 zgoraj).
- 47 Zato je treba prvi del tega tožbenega razloga zavrnil.

Drugi del: neobstoj gospodarske prednosti in obstoj SSGP

- 48 Kraljevina Španija navaja, da zadevni ukrep ni selektiven, ker naj bi bilo po španski zakonodaji upravljanje podpornih radiotelevizijskih omrežij SSGP. Po njenem prepričanju zadevni subjekti niso dobili nobene gospodarske prednosti v smislu člena 107(1) PDEU, ker so bila izpolnjena merila, ki jih je Sodišče določilo v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415). Komisija naj tudi ne bi opravila nobene ocene na podlagi določb, ki jih je sprejela v zvezi z obstojem SSGP. Po mnenju Kraljevine Španije je bila v Španiji DPT stroškovno najučinkovitejša rešitev za prehod z analogne na digitalno televizijo na območju II, kar naj bi dokazovala študija iz julija 2007. V skladu s to študijo naj bi bili stroški satelitske rešitve za doseg od 96-odstotne do 100-odstotne pokritosti prebivalstva višji od stroškov prizemne rešitve. Komisija naj ne bi opravila poglobljene analize te študije in naj bi zgolj preučila primer avtonomne skupnosti Baskija.
- 49 Uvodoma je treba ugotoviti, da po navedbah Kraljevine Španije zadevni ukrep ni selektiven, ker zadevna storitev po njenem mnenju pomeni SSGP. Spomniti je treba, da vprašanje, ali je zadevna storitev SSGP, pomeni merilo, ki ni odvisno od merila selektivnosti državne pomoči v smislu člena 107(1) PDEU. Medtem ko je vprašanje, ali je zadevna storitev SSGP, pomembno pri vprašanju obstoja gospodarske prednosti, se selektivnost ukrepa dejansko nanaša na zahtevo, da mora državna pomoč dajati prednost posameznim podjetjem ali proizvodnji (glej točko 33 zgoraj).
- 50 Kraljevina Španija nikakor ni dokazala trditve, da je zadevni ukrep dajal prednost posameznim podjetjem, in zato je treba ugotoviti, da Kraljevina Španija v okviru tega dela v bistvu navaja, da upravičenci z zadevnim ukrepom niso dobili nobene gospodarske prednosti v smislu člena 107(1) PDEU. Po njenem mnenju je Komisija napačno ugotovila obstoj gospodarske prednosti s tem, da je menila, da v obravnavani zadevi štiri merila, ki so določena v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415), niso bila izpolnjena.
- 51 Spomniti je treba, da je Sodišče v zgoraj v točki 17 navedeni sodbi Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) navedlo, da če je treba državno intervencijo šteti kot nadomestilo, ki pomeni plačilo za storitve, ki so jih opravila podjetja, ki prejemajo nadomestilo za izpolnjevanje obveznosti javne službe, tako da ta podjetja dejansko ne pridobijo finančne koristi in zaradi tega ukrepa torej ne pridobijo ugodnejšega konkurenčnega položaja glede na konkurenčna podjetja, tak ukrep ni zajet s členom 107(1) PDEU. Vendar, da bi se tako nadomestilo v konkretnem

primeru lahko izognilo opredelitvi kot državna pomoč, morajo biti kumulativno izpolnjena štiri merila (zgoraj v točki 17 navedena sodba *Altmark Trans* in *Regierungspräsidium Magdeburg*, EU:C:2003:415, točki 87 in 88).

52 Iz točk od 114 do 128 obrazložitve izpodbijanega sklepa je razvidno, da po mnenju Komisije v obravnavani zadevi prvo in četrto merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe *Altmark Trans* in *Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415) nista bili izpolnjeni.

– Prvo merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe *Altmark Trans* in *Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415) v zvezi z izvrševanjem obveznosti javne službe

53 V skladu s tem merilom mora podjetje, ki prejema nadomestilo, dejansko izpolnjevati obveznosti javne službe, te obveznosti pa morajo biti jasno opredeljene (zgoraj v točki 17 navedena sodba *Altmark Trans* in *Regierungspräsidium Magdeburg*, EU:C:2003:415, točka 89).

54 Navesti je treba, da je Komisija v točkah od 119 do 126 obrazložitve izpodbijanega sklepa menila, da prvo merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe *Altmark Trans* in *Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415) ni bilo izpolnjeno.

55 Iz točke 119 obrazložitve izpodbijanega sklepa je razvidno, da špansko pravo upravljanja prizemnega omrežja ne priznava kot javno storitev. Ley 11/1998, General de Telecomunicaciones (splošni zakon 11/1998 o telekomunikacijah) z dne 24. aprila 1998 (BOE št. 99 z dne 25. aprila 1998, str. 13909, v nadaljevanju: zakon 11/1998) naj bi določal, da so telekomunikacijske storitve, vključno z upravljanjem podpornih radiotelevizijskih omrežij, SSGP, vendar nimajo statusa javnih storitev, saj je ta pridržan le za omejeno število telekomunikacijskih storitev, zlasti za storitve, povezane z javno obrambo, civilno zaščito in upravljanjem telefonskega omrežja. Ley 32/2003, General de Telecomunicaciones (splošni zakon 32/2003 o telekomunikacijah) z dne 3. novembra 2003 (BOE št. 264 z dne 4. novembra 2003, str. 38890, v nadaljevanju: zakon 32/2003) naj bi ohranil enako definicijo. Storitve oddajanja televizijskih programov, to je prenos signalov prek telekomunikacijskih omrežij, naj bi šteje za telekomunikacijske storitve, ki naj bi bile SSGP, ki pa niso javne storitve.

56 V skladu s točko 120 obrazložitve izpodbijanega sklepa so bile določbe španskega zakona o telekomunikacijah vsekakor tehnološko nevtralne. V navedenem zakonu naj bi bile telekomunikacije opredeljene kot upravljanje omrežij, zagotavljanje elektronskih komunikacijskih storitev in z njimi povezani viri. Telekomunikacije naj bi pomenile prenos signalov prek katerega koli telekomunikacijskega omrežja in ne le prek prizemnega omrežja. Poleg tega naj bi ta zakon določal, da je eden od njegovih ciljev čim bolj spodbujati tehnološko nevtralnost ureditve.

57 Iz točke 121 obrazložitve izpodbijanega sklepa je razvidno, da je bila v zakonu, ki je bil veljaven in se je uporabljal ob prenosu sredstev, javna radiodifuzija sicer opredeljena kot javna storitev, pa naj te opredelitve ne bi bilo mogoče razširiti na upravljanje določene podporne platforme. Poleg tega v primeru obstoja več platform prenosa ne bi bilo mogoče šteti, da je posebej ena od njih temeljna platforma za prenos radijskih signalov. Zato bi bila po mnenju Komisije storjena očitna napaka, če bi bilo v španski zakonodaji določeno, da je uporaba določene platforme za prenos radijskih signalov javna storitev.

58 Dalje je Komisija v točkah 123 in 124 obrazložitve izpodbijanega sklepa zavrnila argumentacijo, da je bilo v medinstitucionalnih konvencijah, sklenjenih med baskovsko vlado, združenjem baskovskih občin in tremi regionalnimi baskovskimi sveti, upravljanje prizemnega omrežja opredeljeno kot javna storitev.

59 V točki 172 obrazložitve izpodbijanega sklepa je Komisija, sklicujoč se na točke od 119 do 122 obrazložitve tega sklepa, ugotovila, da niti Kraljevina Španija niti baskovski organi niso jasno opredelili upravljanja prizemne platforme kot javno storitev.

- 60 Navesti je treba, da stranki v zvezi s pojmom javne službe v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) ne oporekata, da ta ustreza pojmu SSGP v smislu člena 106(2) PDEU (glej v tem smislu sodbi z dne 12. februarja 2008, BUPA in drugi/Komisija, T-289/03, ZOdl., EU:T:2008:29, točka 162, in z dne 16. julija 2014, Zweckverband Tierkörperbeseitigung/Komisija, T-309/12, EU:T:2014:676, točka 132).
- 61 V skladu z ustaljeno sodno prakso imajo države članice široko diskrecijsko pravico pri opredelitvi tega, kaj štejejo za SSGP, in zato lahko Komisija njihovo opredelitev izpodbija le v primeru očitne napake (glej sodbe z dne 15. junija 2005, Olsen/Komisija, T-17/02, ZOdl., EU:T:2005:218, točka 216; z dne 22. oktobra 2008, TV2/Danmark in drugi/Komisija, T-309/04, T-317/04, T-329/04 in T-336/04, ZOdl., EU:T:2008:457, točka 101, in z dne 6. oktobra 2009, FAB/Komisija, T-8/06, EU:T:2009:386, točka 63). Ker namreč na tem področju ni usklajenih predpisov Unije, Komisija ni pristojna za odločanje o obsegu nalog javne službe, in sicer niti o višini stroškov, povezanih s to službo, niti o primernosti političnih odločitev, ki jih v zvezi s tem sprejmejo nacionalni organi, niti o gospodarski učinkovitosti javnega izvajalca (glej v tem smislu sodbi z dne 27. februarja 1997, FFSA in drugi/Komisija, T-106/95, Recueil, EU:T:1997:23, točka 108, in z dne 1. julija 2010, M6/Komisija, T-568/08 in T-573/08, ZOdl., EU:T:2010:272, točka 139 in navedena sodna praksa). Iz člena 1, prva alineja, Protokola št. 26 o storitvah v splošnem interesu, ki dopolnjuje Pogodbo EU in Pogodbo DEU, je razvidno, da k skupnim vrednotam Unije v zvezi s SSGP v smislu člena 14 PDEU sodita zlasti bistvena vloga in široko polje proste presoje nacionalnih, regionalnih in lokalnih organov pri zagotavljanju, naročanju in organiziranju SSGP, in sicer čim bolj v skladu s potrebami uporabnikov.
- 62 Zato pristojnost države članice za opredelitev SSGP ni neomejena in je ni mogoče izvajati arbitrarno, samo da bi se določen sektor izognil uporabi pravil o konkurenci (zgoraj v točki 60 navedena sodba BUPA in drugi/Komisija, EU:T:2008:29, točka 168). Pri zadevni storitvi mora obstajati splošen gospodarski pomen, ki ima posebne značilnosti v primerjavi z drugimi gospodarskimi dejavnostmi, da bi jo lahko opredelili kot SSGP (sodbi z dne 10. decembra 1991, Merci convenzionali porto di Genova, C-179/90, Recueil, EU:C:1991:464, točka 27, in z dne 17. julija 1997, GT-Link, C-242/95, Recueil, EU:C:1997:376, točka 53).
- 63 Obseg nadzora, ki ga izvaja Splošno sodišče nad presojami Komisije, nujno upošteva dejstvo, da lahko Komisija opredelitve storitve kot SSGP, ki jo opravi država članica, izpodbija le v primeru očitne napake. Vendar se mora nadzor nanašati na izpolnjevanje določenih minimalnih meril, zlasti glede obstoja oblastvenega akta, s katerim je zadevnemu gospodarskemu subjektu podeljena naloga SSGP, ter glede univerzalne in zavezujoče narave te naloge (glej sodbo z dne 7. novembra 2012, CBI/Komisija, T-137/10, ZOdl., EU:T:2012:584, točki 100 in 101 ter navedena sodna praksa). Poleg tega je treba v skladu s členom 4 Odločbe 2005/842/ES z dne 28. novembra 2005 o uporabi člena [106(2) PDEU] za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje SSGP (UL L 312, str. 67) odgovornost za opravljanje SSGP podeliti ustreznemu podjetju v skladu z enim ali več uradnimi pravnimi akti, katerih obliko lahko določi vsaka država članica, pri čemer morajo ti akti zlasti določiti naravo in trajanje obveznosti javnih storitev ter zadevna podjetja in ozemlja.
- 64 Kraljevina Španija v obravnavani zadevi navaja, da je Komisija napačno menila, da zadevna storitev ni SSGP v smislu prava Unije. Po njenem mnenju trg ni deloval, ker izdajatelji televizijskega programa niso bili pripravljene nositi dodatnih stroškov razširitve omrežij na območju II. Dejstvo, da zadevna španska zakonodaja ni izključno določala, da je zadevna storitev javna storitev, naj Komisiji ne bi omogočalo, da ne presodi zadevne storitve na podlagi določb, ki jih je sprejela v zvezi z obstojem SSGP, še toliko bolj, ker naj bi ta zakonodaja zadevno storitev opredeljevala kot storitev splošnega pomena. Kraljevina Španija je na obravnavi natančneje pojasnila, da so bili zadevni operaterji zadolženi za izpolnjevanje obveznosti javne službe na podlagi vseh aktov španskih organov, zlasti na podlagi javnih pogodb, ki so jih slednji sklenili z navedenimi operaterji.

- 65 Ta argumentacija ne dokazuje, da je Komisija v točkah od 119 do 122 in 172 obrazložitve izpodbijanega sklepa napačno ugotovila, da zadevna storitev, namreč uvedba, vzdrževanje in upravljanje omrežja DPT na območju II, ni bila jasno opredeljena kot javna služba v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415).
- 66 Res je namreč, da je Španija storitev upravljanja podpornih radiotelevizijskih omrežij opredelila kot storitev splošnega pomena na podlagi člena 2 zakonov 11/1998 in 32/2003, ki ju je Komisija predložila na podlagi ukrepov procesnega vodstva po odredbi Splošnega sodišča (glej točko 26 zgoraj), v povezavi s členom 1 obeh zakonov.
- 67 Vendar je iz člena 2 zakonov 11/1998 in 32/2003 razvidno, da se ta opredelitev nanaša na vse telekomunikacijske storitve, tudi na upravljanje podpornih radiotelevizijskih omrežij. Zgolj dejstvo, da je neka storitev v nacionalnem pravu določena kot storitev splošnega pomena, pa ne pomeni, da je vsak operater, ki jo opravlja, zadolžen za izpolnjevanje jasno opredeljenih obveznosti javne službe v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415). Če bi bilo tako, bi vse telekomunikacijske storitve v Španiji pomenile SSGP v smislu te sodbe, kar pa ne izhaja iz nobenega od teh dveh zakonov. V zvezi s tem je treba tudi ugotoviti, da člen 2(1) zakona 32/2003 izrecno določa, da se storitve splošnega pomena v smislu tega zakona zagotavljajo na podlagi pravil o svobodni konkurenci. Opredelitev storitve kot SSGP v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) pa zahteva, da je odgovornost za njeno upravljanje podeljena določenim podjetjem.
- 68 Dalje je treba ugotoviti, da Komisija ni storila nobene napake s tem, da je v točkah od 119 do 125 obrazložitve izpodbijanega sklepa preučila, ali je bilo prvo merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) izpolnjeno glede storitve upravljanja prizemnih omrežij in ne glede storitve upravljanja podpornih radiotelevizijskih omrežij, kot to zatrjuje Kraljevina Španija. V zvezi s tem je iz točke 120 obrazložitve navedenega sklepa razvidno, da so določbe zakona 32/2003 tehnološko nevtralne in da telekomunikacije pomenijo prenos signalov prek katerega koli telekomunikacijskega omrežja in ne le prek prizemnega omrežja, čemur Kraljevina Španija ni oporekala. Glede na te opredelitve španskega zakona ni mogoče skleniti, da je Komisija v točkah od 119 do 122 obrazložitve tega sklepa napačno menila, da v navedenem zakonu upravljanje prizemnega omrežja ni opredeljeno kot javna služba v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415).
- 69 Prav tako ni mogoče sprejeti navedb, da so bili zadevni operaterji zadolženi za izpolnjevanje obveznosti javne službe z vsemi akti španskih organov, zlasti z javnimi pogodbami, ki so jih slednji sklenili z navedenimi operaterji.
- 70 Če se namreč Kraljevina Španija v zvezi s tem sklicuje na dejstvo, da je nacionalni načrt za prehod na DPT, ki ga je španski svet ministrov sprejel 7. septembra 2007, določil cilj doseči pokritost španskega prebivalstva s storitvijo DPT, ki bi bila podobna pokritosti tega prebivalstva z analogno televizijo leta 2007, in sicer več kot 98 % tega prebivalstva (glej točko 4 zgoraj), je treba navesti, da s tem načrtom noben operater ni bil zadolžen za izpolnjevanje obveznosti javne službe.
- 71 Glede javnih pogodb, sklenjenih med javno upravo in zadevnimi operaterji, drži, da je lahko v skladu s sodno prakso pooblastilo za upravljanje nalog javnih služb dano tudi v okviru sporazumov, če iz njih izhajajo javna pooblastila in če so zavezujoči, in to velja še bolj, kadar ti akti konkretizirajo obveznosti, ki jih nalaga zakonodaja (glej zgoraj v točki 63 navedeno sodbo CBI/Komisija, EU:T:2012:584, točka 109 in navedena sodna praksa). Vendar Kraljevina Španija v obravnavani zadevi ni predložila nobene pogodbe, na podlagi katere bi lahko dokazala svojo trditev. Poleg tega zgolj zaradi dejstva, da je storitev predmet javne pogodbe, ta storitev ne pridobi avtomatično in brez natančne opredelitve zadevnih organov status SSGP v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415).

- 72 Kraljevina Španija ni oporekala ugotovitvam Komisije iz točk 123 in 124 obrazložitve izpodbijanega sklepa, v skladu s katerimi tudi v medinstitucionalnih konvencijah, sklenjenih med baskovsko vlado, združenjem baskovskih občin in tremi regionalnimi baskovskimi sveti, upravljanje prizemnega omrežja ni opredeljeno kot javna storitev.
- 73 Dalje je treba ugotoviti, da španski organi nikoli niso mogli določiti, katere obveznosti javne službe naj bi se naložile upravljavcem omrežij DPT, bodisi s španskim zakonom bodisi s pogodbami o upravljanju, poleg tega pa o tem niso predložili dokaza.
- 74 Nazadnje, iz točke 121 obrazložitve izpodbijanega sklepa je razvidno, da naj bi po mnenju Komisije opredelitev upravljanja določene podporne platforme, v tem primeru upravljanje prizemne platforme, kot javna storitev pomenila očitno napako španskih organov, ker v primeru obstoja več platform prenosa ne bi bilo mogoče šteti, da je posebej ena od njih temeljna platforma za prenos radijskih signalov (glej točko 57 zgoraj), čemur Kraljevina Španija ni oporekala.
- 75 Iz tega sledi, da Komisija ni storila napake s tem, da je glede na to, da storitev upravljanja prizemnega omrežja ni jasno opredeljena kot javna storitev, štela, da prvo merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) ni bilo izpolnjeno.
- 76 Kraljevina Španija z drugimi trditvami ne more omajati te ugotovitve.
- 77 Prvič, v zvezi s trditvijo, da se je Komisija nepravilno omejila na to, da preuči samo primer avtonomne skupnosti Baskija, je treba po eni strani ugotoviti, da je Komisija v točkah 119 in 120 obrazložitve izpodbijanega sklepa upoštevala tudi zakona 11/1998 in 32/2003, katerih veljavnost ni omejena na navedeno avtonomno skupnost. Po drugi strani je iz točke 114 obrazložitve navedenega sklepa razvidno, da se je morala po mnenju španskih organov vsaka avtonomna skupnost sklicevati na neobstoj državne pomoči v skladu z zgoraj v točki 17 navedeno sodbo Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) in da so ti organi kot najboljši in edini primer navedli primer Baskije. V skladu s to točko obrazložitve nobena druga avtonomna skupnost ni uveljavljala trditve, na podlagi katerih bi se lahko dokazalo, da je bilo upravljanje prizemnega omrežja javna storitev. Kraljevina Španija zato ne more očitati Komisiji, da je svoj preizkus osredotočila na primer avtonomne skupnosti Baskija. Poleg tega je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso zakonitost sklepa na področju državnih pomoči presojati glede na podatke, ki jih je Komisija imela na voljo, ko ga je sprejela (glej sodbo z dne 15. aprila 2008, Nuova Agricast, C-390/06, ZOdl., EU:C:2008:224, točka 54 in navedena sodna praksa).
- 78 Drugič, Kraljevina Španija navaja, da Komisija, ker ni pripravila nobene ocene na podlagi določb, ki jih je sprejela v zvezi z obstojem SSGP, ni spoštovala točke 47 svojega sporočila o uporabi pravil Unije o državni pomoči za nadomestilo, dodeljeno za opravljanje SSGP (UL 2012, C 8, str. 4). To trditev je treba zavrniti. Res je namreč, da je Komisija v tej točki določila, da so podjetja, pooblaščenca za opravljanje SSGP, podjetja, ki jim je zaupana posebna naloga, in da posebna naloga opravljanja javnih storitev praviloma pomeni zagotavljanje storitev, ki jih podjetje, če bi upoštevalo le lasten poslovni interes, ne bi opravljalo ali jih ne bi opravljalo v istem obsegu ali pod istimi pogoji. Vendar je treba ugotoviti, da Komisija v izpodbijanem sklepu ni oporekala obstoju SSGP zaradi neobstoja delujočega trga, ampak je ugotovila, da zadevna storitev ni bila jasno opredeljena kot javna storitev v smislu zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415). Zahteva, da mora država članica opredeliti nalogo SSGP, da izpolni prvo merilo iz te sodbe, je tudi navedena v tej točki. Poleg tega obstoj nedelujočega trga ne zadošča za ugotovitev o obstoju SSGP.

– Četrto merilo iz v zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) v zvezi z zagotavljanjem najnižjih stroškov za skupnost

- 79 To merilo določa, da če podjetje, ki se mu naloži izpolnjevanje obveznosti javne službe, v konkretnem primeru ni izbrano s postopkom oddaje javnega naročila, ki omogoča, da se izbere tisti ponudnik, ki lahko te storitve opravlja z najnižjimi stroški za skupnost, se mora raven potrebnega nadomestila določiti na podlagi analize stroškov, ki bi jih povprečno, dobro vodeno in ustrezno opremljeno podjetje, zato da lahko zadosti zahtevam javne službe, imelo pri izpolnjevanju teh obveznosti ob upoštevanju realiziranih prejemkov in razumnega dobička zaradi izpolnjevanja teh obveznosti (zgoraj v točki 17 navedena sodba Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg, EU:C:2003:415, točka 93).
- 80 Komisija je v točki 128 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da ob upoštevanju dejstva, da ni bil izveden noben javni razpis, baskovski organi trdijo, da je to merilo izpolnjeno, ker je javno podjetje baskovske vlade, ki je zagotavljalo storitve prenosa signalov in pokritosti z radijsko in televizijsko radiodifuzijo, dobro vodeno podjetje, ki je ustrezno opremljeno za izvajanje zahtevanih obveznosti. Baskovski organi naj bi na podlagi študije o primerjavi stroškov, ki naj ji ne bi bila poslana, menili, da bi bila satelitska infrastruktura dražja od posodobitve prizemnega omrežja zadevnega javnega podjetja. Po njenem mnenju pa, da bi bilo izpolnjeno zadevno merilo, samo na podlagi primerjave s satelitsko tehnologijo ni mogoče dokazati učinkovitosti tega javnega podjetja, ker bi lahko tudi drugi prizemni operaterji to storitev opravljali po najnižji ceni. Zato je sklenila, da četrto merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) v primeru avtonomne skupnosti Baskija ni bilo izpolnjeno.
- 81 Kraljevina Španija se v bistvu omejuje na trditev, da je bila prizemna platforma v primerjavi s satelitsko platformo najučinkovitejša rešitev z vidika stroškov, saj je že obstajala infrastruktura za analogno prizemno televizijsko, kar naj bi bilo dokazano s študijo iz julija 2007. Ne oporeka torej ugotovitvi Komisije, da primerjava s satelitsko tehnologijo ni zadoščala za dokaz, da je bilo zadevno javno podjetje v Baskiji učinkovito podjetje, ker bi tudi drugi satelitski operaterji lahko zadevno storitev zagotavljali po najnižji ceni.
- 82 Kraljevina Španija zato ni dokazala, da je Komisija napačno ugotovila, da zahteve iz četrtega merila iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) niso bile izpolnjene.
- 83 Ker so merila iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) kumulativna, je vsekakor zadoščalo, da je Komisija dokazala, da le eno od teh meril ni bilo izpolnjeno, da je lahko utemeljeno dokazala obstoj gospodarske prednosti.
- 84 Zato je treba drugi del tega tožbenega razloga zavrnil.

Tretji del: neobstoj izkrivljanja konkurence

- 85 Kraljevina Španija navaja, da je Komisija storila napako pri preučitvi izkrivljanja konkurence s tem, da naj bi v točki 130 obrazložitve izpodbijanega sklepa menila, da naj bi prizemna in satelitska platforma delovali na istem trgu. Po njenem mnenju so po eni strani storitve satelitske digitalne televizije plačljive, medtem ko je dostop do storitev DPT brezplačen. Po drugi strani naj bi Comisión del mercado de la telecomunicaciones (španska komisija za trg telekomunikacij) v odločbi z dne 2. februarja 2006 sklenila, da je treba iz trga podpornih storitev za prizemno televizijsko oddajanje izključiti podpirne storitve za oddajanje televizijskih in radijskih signalov prek satelita. Poleg tega naj na območju II ne bi bilo konkurence, ker naj te storitve ne bi bile privlačne za omrežne operaterje.

- 86 Ugotoviti je treba, da je Komisija v točki 130 obrazložitve izpodbijanega sklepa sklenila, da prizemna in satelitska platforma delujeta na istem trgu. To ugotovitev je dokazala v točkah od 131 do 137 obrazložitve tega sklepa, v katerih je omenila sedem različnih elementov. Nazadnje je v točki 138 obrazložitve tega sklepa sklenila, da ker sta satelitska in prizemna platforma za radiodifuzijo medsebojno konkurenčni, ukrep za uvedbo, upravljanje in vzdrževanje DPT na območju II izkrivlja konkurenco med obema platformama. Po njenem prepričanju naj bi bile zaradi zadevnega ukrepa prikrajšane druge platforme, zlasti televizija prek internetnega protokola.
- 87 Kraljevina Španija s svojo argumentacijo ne more omajati teh ugotovitev.
- 88 Spomniti je namreč treba, da Komisija ni dolžna dokazati obstoja dejanskega vpliva pomoči na trgovino med državami članicami niti dejanskega izkrivljanja konkurence, ampak je dolžna le preučiti, ali te pomoči lahko vplivajo na to trgovino in izkrivljajo konkurenco (glej sodbe z dne 15. decembra 2005, *Unicredito Italiano*, C-148/04, ZOdl., EU:C:2005:774, točka 54 in navedena sodna praksa; z dne 9. junija 2011, *Comitato „Venezia vuole vivere“* in drugi/Komisija, C-71/09 P, C-73/09 P in C-76/09 P, ZOdl., EU:C:2011:368, točka 134 in navedena sodna praksa, in z dne 8. maja 2013, *Libert* in drugi, C-197/11 in C-203/11, ZOdl., EU:C:2013:288, točka 76 in navedena sodna praksa).
- 89 Natančneje, kadar pomoč, ki jo dodeli država, okrepi položaj podjetja v primerjavi z drugimi podjetji, ki si konkurirajo pri trgovini znotraj Unije, se šteje, da je pomoč vplivala na trgovino (glej zgoraj v točki 88 navedeni sodbi *Unicredito Italiano*, EU:C:2005:774, točka 56 in navedena sodna praksa, in *Libert* in drugi, EU:C:2013:288, točka 77 in navedena sodna praksa).
- 90 Prvič, v zvezi s trditvijo, da je dejstvo, da prizemna in satelitska platforma ne delujeta na istem trgu, dokazano s tem, da so storitve satelitske digitalne televizije plačljive, medtem ko je dostop do storitev DPT brezplačen, je treba ugotoviti, da je mogoče – kot zatrjuje Komisija – s tehnološkega vidika obe platformi uporabiti kot nosilec za ponudbe brezplačne ali plačljive televizije. Poleg tega lahko imetniki licence za oddajanje DPT v Španiji oddajajo plačljive kanale in ponudba DPT v Španiji lahko vključuje plačljive in brezplačne kanale. To trditev je torej treba zavrnilo.
- 91 Drugič, ugotovitve *Comisión del mercado de la telecomunicaciones*, na katere se sklicuje Kraljevina Španija, ne morejo omajati ugotovitev Komisije iz izpodbijanega sklepa. Kraljevina Španija namreč ni pojasnila, v katerih primerih je ta komisija prišla do teh ugotovitev, niti ni navedla razlogov, zakaj je v teh primerih sklenila, da prizemna in satelitska platforma ne delujeta na istem trgu.
- 92 Tretjič, zavrnilo je treba tudi trditev o neobstoju konkurence na območju II. Obstoje konkurence na tem območju je namreč zlasti dokazan z dejstvom, da je operater satelitske platforme sodeloval pri javnem razpisu za razširitev pokritosti z digitalno televizijo v Kantabriji, kot je Komisija navedla v točki 131 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Poleg tega je že bilo razsojeno, da je med prizemno in satelitsko platformo obstajala konkurenca (zgoraj v točki 61 navedena sodba *FAB/Komisija*, EU:T:2009:386, točka 55, in sodba z dne 15. junija 2010, *Mediaset/Komisija*, T-177/07, ZOdl., EU:T:2010:233, točka 97).
- 93 Zato je treba tretji del tega tožbenega razloga in posledično tožbeni razlog v celoti zavrnilo.

Drugi, podredno uveljavljan tožbeni razlog: kršitev členov 106(2) in 107(3)(c) PDEU

- 94 Kraljevina Španija podredno navaja, da je Komisija kršila člena 106(2) in 107(3)(c) PDEU. V zvezi s tem zatrjuje, da je Komisija obrnila dokazno breme, ker ni jasno dokazala, da je bilo kršeno načelo tehnološke nevtralnosti. Po njenem mnenju Komisija ni utemeljila metode ekstrapolacije, ki jo je uporabila pri ugotovitvi, da večina javnih razpisov ni bila tehnološko nevtralna. Komisija naj tudi ne bi utemeljila uporabljene statistične metodologije, zaradi česar naj ne bi bilo mogoče vedeti, na katere

javne razpise se je natančneje sklicevala v opombi št. 29 obrazložitve izpodbijanega sklepa. Vzorec, ki ga je izbrala Komisija, naj ne bi bil reprezentativen. Po prepričanju Kraljevine Španije je bila tehnika ekstrapolacije uporabljena arbitrarno in diskrecijska pravica, ki jo ima na voljo Komisija, prekoračena.

- 95 Prvič, v zvezi z domnevno kršitvijo člena 106(2) PDEU je treba ugotoviti, da je Komisija v točki 172 obrazložitve izpodbijanega sklepa zavrnila utemeljitev zadevnega ukrepa pomoči na podlagi te določbe, saj je menila, da španski organi upravljanja prizemne platforme niso jasno opredelili kot javno storitev. Komisija je v zvezi s tem napotila na svoje preudarke glede prvega merila iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg* (EU:C:2003:415) v zvezi z neobstojem opredelitve SSGP.
- 96 Ker je bila trditev Kraljevine Španije o obstoju SSGP že zavrnjena in ta država članica v okviru tega tožbenega razloga ni predstavila dodatnih navedb, je treba skleniti, da Komisija ni kršila člena 106(2) PDEU.
- 97 Drugič, glede domnevne kršitve člena 107(3)(c) PDEU je treba navesti, da je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso odstopanja od splošnega načela nezdržljivosti državnih pomoči z notranjim trgov, navedenega v členu 107(1) PDEU, razlagati ozko (glej sodbi z dne 29. aprila 2004, *Nemčija/Komisija*, C-277/00, Recueil, EU:C:2004:238, točka 20 in navedena sodna praksa, ter z dne 14. oktobra 2010, *Nuova Agricast in Cofra/Komisija*, C-67/09 P, ZOdl., EU:C:2010:607, točka 74 in navedena sodna praksa).
- 98 Dalje je treba spomniti, da ima Komisija v skladu z ustaljeno sodno prakso pri uporabi člena 107(3)(c) PDEU široko diskrecijsko pravico, katere izvrševanje zajema kompleksno oceno gospodarskih in socialnih razmer. Sodni nadzor, ki se uporablja za uresničevanje te diskrecijske pravice, je omejen na preverjanje spoštovanja postopkovnih pravil in pravil obrazložitve, resničnosti ugotovljenih dejstev ter neobstoja napačne uporabe prava, očitne napake pri presoji dejstev ali zlorabe pooblastil (sodbi z dne 26. septembra 2002, *Španija/Komisija*, C-351/98, Recueil, EU:C:2002:530, točka 74, in z dne 29. aprila 2004, *Italija/Komisija*, C-372/97, Recueil, EU:C:2004:234, točka 83).
- 99 Spomniti je tudi treba, da ima Komisija glede gospodarskih zadev sicer diskrecijsko pravico, vendar to ne pomeni, da se mora sodišče Unije vzdržati nadzora nad razlago podatkov ekonomske narave, ki jo poda Komisija. Sodišče Unije mora namreč ne le preveriti vsebinsko pravilnost predloženih dokazov ter njihovo verodostojnost in skladnost, ampak tudi nadzirati, ali ti dokazi pomenijo vse upoštevne podatke, ki jih je treba upoštevati pri presoji zapletenega položaja, ter ali so taki, da utemeljujejo ugotovitve, ki so bile izpeljane na njihovi podlagi. Vendar v okviru tega nadzora s svojo ekonomsko presojjo ne sme nadomestiti presoje Komisije. Navesti je še treba, da je, kadar ima institucija široko diskrecijsko pravico, nadzor nad spoštovanjem nekaterih procesnih jamstev temeljnega pomena. V skladu s sodno prakso je med temi jamstvi tudi obveznost institucije, da skrbno in nepristransko preveri vse upoštevne elemente posameznega primera in da svojo odločitev zadostno obrazloži (glej sodbo z dne 22. novembra 2007, *Španija/Lenzing*, C-525/04 P, ZOdl., EU:C:2007:698, točke od 56 do 58 in navedena sodna praksa). Komisija je dolžna skrbno in nepristransko voditi postopek preučitve izpodbijanih ukrepov, tako da ima v ta namen pri sprejetju končnega sklepa o ugotovitvi obstoja pomoči in po potrebi njene nezakonitosti na voljo najzanesljivejše in najpopolnejše podatke (glej sodbo z dne 3. aprila 2014, *Francija/Komisija*, C-559/12 P, ZOdl., EU:C:2014:217, točka 63 in navedena sodna praksa).
- 100 Za ugotovitev, ali je Komisija storila očitno napako pri presoji dejstev, ki bi utemeljila razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa, morajo biti dokazi, ki jih je predložila tožeča stranka, zadostni, da se presoja dejstev iz zadevnega sklepa ne zdi verjetna (sodba z dne 12. decembra 1996, *AIUFFASS in AKT/Komisija*, T-380/94, Recueil, EU:T:1996:195, točka 59, in zgoraj v točki 61 navedena sodba *FAB/Komisija*, EU:T:2009:386, točka 78).

- 101 V obravnavani zadevi je iz točk od 148 do 171 obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da je Komisija menila, da ni mogoče šteti, da je zadevna pomoč združljiva z notranjim trgom na podlagi člena 107(3)(c) PDEU, ker po njenem mnenju zadevni ukrep ne upošteva načela tehnološke nevtralnosti, ni sorazmeren in ni ustrezen instrument za zagotavljanje pokritosti prebivalcev na območju II z nekodiranimi kanali. V zvezi s tem je v točki 155 obrazložitve navedenega sklepa ugotovila, da velika večina javnih razpisov ni bila tehnološko nevtralna, saj so se nanašali na prizemno tehnologijo in DPT. V tem okviru je napotila na opis zadevne pomoči v točkah od 23 do 36 obrazložitve tega sklepa.
- 102 Komisija je v točki 34 obrazložitve izpodbijanega sklepa podrobneje navedla, da so se pri večini javnih razpisov organi, ki so jih organizirali, izrecno, to je v opredelitvi predmeta razpisa, ali implicitno, to je v opisu tehničnih specifikacij ali opreme, ki se bo financirala, sklicevali na prizemno tehnologijo in DPT. V redkih primerih, ko naj bi bila izrecno navedena satelitska tehnologija, so se ti sklici nanašali na satelitske krožnike za sprejem satelitskega signala prek prizemnih televizijskih oddajnikov ali na opremo za dostop do digitalne televizije na območju III. Po mnenju Komisije je bilo zelo malo javnih razpisov za razširitev tehnološko nevtralnih in ti niso izključevali drugih tehnologij, ki niso DPT.
- 103 Glede tega je Komisija v opombi št. 29 izpodbijanega sklepa pojasnila, da je analizirala vzorec 82 od 516 javnih razpisov, ki so bili organizirani v vseh regijah, razen v Kastilji in Manči, od katerih 17 v zvezi z razširitvijo in 65 v zvezi z dobavo. Samo devet javnih razpisov naj bi bilo uvrščenih med tehnološko nevtralne, in sicer trije javni razpisi za razširitev v Kastilji in Léon (Španija) in šest javnih razpisov za dobavo, od katerih pet na Kanarskih otokih (Španija) in eden v Kantabriji.
- 104 Komisija z ugotovitvijo, da na podlagi tega vzorca zadevni ukrep ne upošteva načela tehnološke nevtralnosti, ni storila očitne napake in ni obrnila dokaznega bremena glede upoštevanja tega načela. Komisija ni bila zavezana posredovati podrobnejših informacij glede tega. V primeru sistema pomoči se namreč lahko omeji na preučitev značilnosti zadevnega sistema, da lahko v obrazložitvi sklepa presodi, ali je ta sistem ustrezen za uresničitev enega od ciljev iz člena 107(3) PDEU. Tako Komisija v sklepu, ki se nanaša na tak sistem, ni dolžna opraviti preučitve pomoči, ki je bila na podlagi tega sistema dodeljena v vsakem posameznem primeru. Šele ob vračilu pomoči je treba preveriti posamezen položaj vsakega zadevnega podjetja (sodba z dne 7. marca 2002, Italija/Komisija, C-310/99, Recueil, EU:C:2002:143, točki 89 in 91; zgoraj v točki 88 navedena sodba Comitato „Venezia vuole vivere“ in drugi/Komisija, EU:C:2011:368, točka 63, in sodba z dne 13. junija 2013, HGA in drugi/Komisija, od C-630/11 P do C-633/11 P, ZOdl., EU:C:2013:387, točka 114).
- 105 V zvezi s tem je treba zavrniti trditev Kraljevine Španije, da se Komisija ne bi smela zadovoljiti z analizo vzorca javnih razpisov, temveč bi morala v izpodbijanem sklepu navesti vse zadevne javne razpise. Iz sodne prakse je namreč razvidno, da če se Komisija na splošno in abstraktno izreče o sistemu državnih pomoči, ki ga razglasi za nezdružljivega z notranjim trgom in odredi vračilo zneskov, prejetih na podlagi tega sistema, je država članica dolžna preučiti posamičen položaj vsakega podjetja, na katerega se nanaša tak postopek vračila (zgoraj v točki 88 navedena sodba Comitato „Venezia vuole vivere“ in drugi/Komisija, EU:C:2011:368, točka 64).
- 106 Trditve Kraljevine Španije, da naj vzorec ne bi bil dovolj velik, ker naj bi bilo od 82 javnih razpisov, ki jih je preučila Komisija, 65 javnih razpisov za dobave, na katere naj se izpodbijani sklep ne bi nanašal, prav tako ni mogoče sprejeti. V obravnavani zadevi 17 javnih razpisov za razširitev omrežja, ki jih je preučila Komisija, namreč vsekakor pomeni dovolj velik vzorec, zlasti glede na to, da se je upravni postopek nanašal na šestnajst avtonomnih skupnosti v Španiji.
- 107 Glede navedbe Kraljevine Španije, da Komisija ni utemeljila metode ekstrapolacije, ki jo je uporabila, ko je prišla do sklepa, da velika večina javnih razpisov ni bila tehnološko nevtralna, je treba navesti – v nasprotju s trditvijo Kraljevine Španije – da Komisija ni opravila ekstrapolacije s tem, da je menila, da so se nepravilnosti, ugotovljene za vzorec, pojavile v celotni Španiji. Komisija se je omejila na preučitev značilnosti zadevnega sistema pomoči in ni ugotovila ravno tega, da ker preiskovani javni

razpisi niso upoštevali načela tehnološke nevtralnosti, to načelo ni bilo upoštevano v vseh zadevnih javnih razpisih glede upravljanja omrežja DPT, kar je zlasti razvidno iz izreka izpodbijanega sklepa. V skladu s členoma 1 in 3 tega sklepa mora Kraljevina Španija le od operaterjev DPT izterjati pomoč, ki jim je bila dodeljena brez upoštevanja načela tehnološke nevtralnosti. Poleg tega je Kraljevina Španija na podlagi člena 4(3)(a) navedenega sklepa dolžna Komisiji posredovati seznam upravičencev, ki so prejeli pomoč na podlagi sistema iz člena 1 tega sklepa, in skupni znesek pomoči, ki jo je na podlagi navedenega sistema prejel vsak od njih, po kategorijah iz oddelka 6.2 istega sklepa.

- 108 Dalje je treba navesti, da Kraljevina Španija, ki je morala, da bi izpolnila nalogo sodelovanja s Komisijo, predložiti vse dokaze, na podlagi katerih lahko ta institucija preveri, ali so pogoji za odstopanje, ki jih zahteva, izpolnjeni (glej sodbo z dne 15. junija 2005, Regione autonoma della Sardegna/Komisija, T-171/02, ZOdl., EU:T:2005:219, točka 129 in navedena sodna praksa), ni dokazala, da so poleg devetih javnih razpisov, ki jih je Komisija štela za tehnološko nevtralne, tudi drugi javni razpisi izpolnjevali to merilo. Komisija je v točkah od 182 do 197 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla elemente, na podlagi katerih je lahko javne razpise uvrstila med tehnološko nevtralne. Kraljevina Španija torej ni zagotovila zadostnih dokazov, da se presoja dejanskega stanja, ki jo je opravila Komisija, ne bi zdela verjetna.
- 109 V zvezi s tem je treba še ugotoviti, da Komisija, v nasprotju s trditvijo Kraljevine Španije, v dopisu z dne 9. decembra 2013, ki ga je španskim organom poslala med fazo vračila zadevne pomoči, ni priznala, da je napačno menila, da je bilo šest javnih razpisov nevtralnih. Komisija je namreč v tem dopisu le navedla, da za javne razpise za dobavo opreme ni veljala obveznost izterjave, kar je razvidno tudi iz členov 1 in 3 izpodbijanega sklepa v povezavi s točkami 110, 111 in 185 obrazložitve tega sklepa.
- 110 Nazadnje, Kraljevina Španija zatrjuje, da Komisija ni podrobneje opredelila 82 javnih razpisov, ki jih je preučila, s čimer v bistvu uveljavlja kršitev obveznosti obrazložitve. V skladu z ustaljeno sodno prakso je obseg obveznosti obrazložitve odvisen od narave zadevnega akta in okoliščin, v katerih je bil sprejet. Obrazložitev mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt sprejela, tako da sodišču Unije po eni strani omogoči opravljanje nadzora zakonitosti, po drugi pa zadevnim osebam omogoči seznanitev z utemeljitvijo sprejetega ukrepa, da lahko branijo svoje pravice in preverijo, ali je odločitev utemeljena. V obrazložitvi ni treba podrobno navesti vseh upoštevanih dejanskih in pravnih okoliščin, ker se to, ali obrazložitev akta izpolnjuje zahteve iz člena 296 PDEU, ne presoja zgolj na podlagi njegovega besedila, temveč tudi na podlagi njegovega okvira in vseh pravnih predpisov, ki urejajo zadevno področje (sodbi z dne 2. aprila 1998, Komisija/Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, EU:C:1998:154, točka 63, in z dne 3. marca 2010, Freistaat Sachsen in drugi/Komisija, T-102/07 in T-120/07, ZOdl., EU:T:2010:62, točka 180). Ker so v obravnavani zadevi španski organi predložili vse podatke v zvezi z zadevnimi javnimi razpisi in ker je Komisija v izpodbijanem sklepu natančno navedla merila, na podlagi katerih je zadevne javne razpise lahko uvrstila med tehnološko nevtralne, je bila obrazložitev sklepa dovolj jasna, da je Kraljevini Španiji omogočila seznanitev z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in sodišču Unije omogočila izvrševanje nadzora zakonitosti.
- 111 Argumentacijo Kraljevine Španije v zvezi z domnevno kršitvijo člena 107(3)(c) PDEU je torej treba zavrniti.
- 112 Drugi tožbeni razlog je treba posledično zavrniti.

Tretji tožbeni razlog: kršitev postopkovnih pravil

- 113 Kraljevina Španija očita Komisiji, da je kršila postopkovna pravila s tem, da, prvič, ni upoštevala dokazov, ki jih je predložila, drugič, da preiskava v upravnem postopku ni bila skladna, tretjič, da je v upravnem postopku prišlo do pretiranih zamud in sprememb pri preiskovalcih, in četrtič, da celoten postopek pregleda med preiskavo ni bil objektiven in da je bil pristranski.

- 114 Komisija oporeka tem trditvam in navaja, da ta tožbeni razlog ni dopusten, ker Kraljevina Španija ni navedla nobene postopkovne določbe, ki naj bi bila kršena.
- 115 V zvezi s tem je treba spomniti, da mora tožba v skladu s členom 44(1)(c) Poslovnika z dne 2. maja 1991 vsebovati kratek povzetek tožbenih razlogov. Ta navedba mora biti dovolj jasna in natančna, da toženi stranki omogoči pripravo obrambe in Splošnemu sodišču njen preizkus. Opozoriti je še treba, da tožeča stranka ni dolžna izrecno navesti posameznega pravnega pravila, na katerega je oprla očitek, če je njena utemeljitev dovolj jasna, da lahko nasprotna stranka in sodišče Unije to pravilo brez težav ugotovita (glej sodbo z dne 20. februarja 2013, Caventa/UUNT – Anson's Herrenhaus (BERG), T-224/11, EU:T:2013:81, točki 14 in 15 ter navedena sodna praksa).
- 116 V obravnavani zadevi trditve Kraljevine Španije izpolnjujejo te zahteve in so torej dopustne. Po eni strani je namreč treba ugotoviti, da se je Kraljevina Španija v argumentaciji večkrat sklicevala na ugotovitve Komisije glede združljivosti zadevnega ukrepa z notranjim trgom na podlagi člena 107(3)(c) PDEU. Po drugi strani se očitki o neupoštevanju dejstev, neskladnosti, pretirano dolgem postopku ter neobjektivnosti in pristranskosti v bistvu nanašajo na zahteve iz načela dobrega upravljanja. Iz tožbe je torej pravno zadostno razvidno, da Kraljevina Španija zatrjuje kršitev načela dobrega upravljanja, ki naj bi jo Komisija storila pri preučitvi združljivosti zadevnega ukrepa z notranjim trgom na podlagi člena 107(3)(c) PDEU. Glede načela dobrega upravljanja na področju državnih pomoči iz ustaljene sodne prakse izhaja, da njegovo spoštovanje zahteva, da Komisija skrbno in nepristransko preizkusi zadevni ukrep (glej sodbo z dne 9. septembra 2009, Holland Malt/Komisija, T-369/06, ZOdl., EU:T:2009:319, točka 195 in navedena sodna praksa).

Prvi očitek: neupoštevanje dokazov

- 117 Kraljevina Španija navaja, da Komisija ni upoštevala vseh dokazov glede primerjave stroškov, povezanih s prizemno in satelitsko platformo.
- 118 Prvič, Kraljevina Španija zatrjuje, da Komisija v izpodbijanem sklepu ni upoštevala poročila o referenčnih stroških postopka univerzalizacije DPT v Španiji iz julija 2007, ki so ga pripravili španski organi in ki naj bi *ex ante* razkrivalo večjo učinkovitost DPT v primerjavi s satelitsko platformo, pri čemer tega neupoštevanja ni ustrezno obrazložila.
- 119 To argumentacijo je treba zavrnilo. Iz točk 52 in 156 obrazložitve izpodbijanega sklepa namreč izhaja, da je Komisija upoštevala poročilo iz točke 118 zgoraj. V točki 52 obrazložitve navedenega sklepa je povzetek tega poročila, ki so ga pripravili španski organi. Komisija je v točki 156 obrazložitve tega sklepa preučila navedeno poročilo. V zvezi s tem je navedla, da zadevno poročilo ne vsebuje zadostnega dokaza o tem, da naj bi bila prizemna platforma boljša od satelitske platforme. Po njenem mnenju zadevno poročilo, nasprotno, vsebuje ugotovitev, da bi bilo treba izbiro določene tehnološke rešitve za razširitev pokritosti preučiti po posamezni regiji, pri tem pa upoštevati njihove posamezne topografske in demografske posebnosti. Menila je, da je isto poročilo torej dalo prednost predvsem temu, da je nujno organizirati tehnološko nevtralni javni razpis, da se določi najustreznejša platforma.
- 120 Navesti je treba, da je iz točke 6 poročila, navedenega v točki 118 zgoraj, razvidno, da so španski organi preučili dva mogoča scenarija, in sicer razširitev pokritosti prebivalstva z 98 % na 100 % in razširitev pokritosti prebivalstva s 96 % na 100 %. Nobeden od teh scenarijev ne ustreza razširitvi pokritosti prebivalstva s 96 % na 98,5 %. Poleg tega je bilo v skladu z ugotovitvami iz navedenega poročila glede teh dveh scenarijev verjetno, da bi bila najustreznejša končna rešitev tista, ki bi upoštevala dve alternativni, in sicer prizemno in satelitsko platformo, saj bi bila za vsak posamičen primer sprejeta ena ali druga rešitev glede na pogoje in okoliščine fizične lokacije prebivalstva, ki bi bilo zajeto z razširitvijo pokritosti. Nemogoče naj bi bilo predvideti delež, v katerem bi vsaka alternativa prispevala h končni rešitvi, ne da bi avtonomna skupnost prej opravila podrobnejše študije, pri kateri bi upoštevala orografijo zemljišča, geografsko porazdelitev prebivalstva in obstoječe stanje omrežja za televizijsko

- oddajanje. Tako kot zatrjuje Komisija, zadevno poročilo torej nikakor ne daje prednosti prizemni tehnologiji v okviru območja II. Poleg tega je treba navesti, da Komisija, v nasprotju s trditvijo Kraljevine Španije, ni menila, da tega poročila ni izdelal neodvisni strokovnjak.
- 121 Drugič, zavrnuti je treba navedbe Kraljevine Španije, da Komisija – v nasprotju s svojo napovedjo – ni naročila lastne študije glede stroškov različnih rešitev. Kraljevina Španija namreč ni dokazala, da se je Komisija zavezala izvesti lastno študijo, čemur slednja sicer oporeka. V nasprotju z navedbami Kraljevine Španije elektronsko sporočilo Komisije španskim organom z dne 27. maja 2011 ne vsebuje nobene zaveze Komisije v zvezi s tem.
- 122 Tretjič, Kraljevina Španija navaja, da je Komisija zgolj potrdila študijo operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, ki je bila sicer naknadno izvedena. Avtonomna skupnost Baskija naj bi v odgovor na zahtevo Komisije po informacijah z dne 14. februarja 2012 poslala svojo oceno stroškov. Ta ocena naj bi razkrivala, da so bili stroški rešitve DPT nižji. Poleg tega naj bi avtonomne skupnosti Andaluzija (Španija), Galicija (Španija) in Baskija Komisiji poslale prepis predstavitve tega operaterja, v kateri so bili navedeni stroški satelitske rešitve. Po mnenju Kraljevine Španije naj bi v skladu z oceno teh avtonomnih skupnosti ponudbe tega operaterja vključevale stroške, ki so višji od stroškov prizemne rešitve. Komisija naj teh elementov ne bi upoštevala v izpodbijanem sklepu. Poleg tega naj bi z dajanjem prednosti študiji, ki jo je predložil operater, dokazala pristranskost.
- 123 V zvezi s tem je treba navesti, da v nasprotju s trditvami Kraljevine Španije zavrnitev izračunov, ki so jih med postopkom pred Komisijo predložile nekatere avtonomne skupnosti, ne temelji na študiji operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj. Iz točke 157 obrazložitve izpodbijanega sklepa namreč izhaja, da je Komisija te izračune zavrnila zato, ker poleg negotovosti v zvezi z njihovimi datumi nobeden od njih ni bil dovolj natančen in zanesljiv, da bi upravičil izbiro prizemne tehnologije za razširitev pokritosti. Poleg tega naj nobenega od njih ne bi izvedel neodvisen strokovnjak.
- 124 V točki 158 obrazložitve izpodbijanega sklepa je Komisija omenila študijo operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, iz novembra 2008, kot je razvidno iz točke 67 obrazložitve navedenega sklepa, da bi pojasnila protislovja med študijo, ki jo je predložil upravljavec telekomunikacijske infrastrukture in dobavitelj omrežne opreme, in navedeno študijo. Vendar nikakor ni potrdila rezultatov te zadnjenedene študije. Komisija je le zavrnila stroškovno učinkovitost, ki jo je predstavil omenjeni upravljavec, ker je šlo za stroške iz leta 2010, torej za stroške, nastale po zadevnih ukrepih.
- 125 Iz tega sledi, da je Komisija upoštevala izračune, ki so jih predložile nekatere avtonomne skupnosti, in da nikakor ni dala prednost študiji operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj. Argumentacijo Kraljevine Španije je torej treba zavrniti.
- 126 Četrtoč, Kraljevina Španija navaja, da Komisija ni nepravilno upoštevala primerjalnega poročila o stroških za sprejem za uporabnike rešitev DPT in satelitske rešitve, ki ga je pripravilo svetovalno podjetje 20. septembra 2012, v skladu s katerim naj bi bili stroški satelitske platforme 7,7-krat višji od stroškov platforme DPT.
- 127 To trditev je treba zavrniti. Po eni strani so v poročilu, ki je navedeno v točki 126 zgoraj in ki je bilo Komisiji posredovano v okviru drugega spisa, ki ga je obravnavala, primerjani stroški prilagoditve opreme za sprejem televizijskega signala po sprostitvi digitalne dividende v vsakem stanovanju za vso špansko prebivalstvo in ne samo za območje II. Po drugi strani so v poročilu primerjani stroški na podlagi stanja iz leta 2012. Kraljevina Španija pa ni predložila nobenega elementa, na podlagi katerega bi lahko šteli, da so bili izračuni v zvezi s tem stanjem upoštevni za presojo o ustreznosti zadevnih ukrepov od leta 2008, in v skladu s sodno prakso je treba na vprašanje, ali je ukrep državna pomoč, odgovoriti glede na stanje, ki je obstajalo ob sprejetju tega ukrepa (glej sodbo z dne 12. maja 2011, Région Nord-Pas-de-Calais in Communauté d'Agglomération du Douaisis/Komisija, T-267/08 in T-279/08, ZOdL, EU:T:2011:209, točka 143 in navedena sodna praksa).

128 Prvi očitek je torej treba zavrnuti.

Drugi očitek: neskladnost preiskave v upravnem postopku

129 Kraljevina Španija navaja, da se je Komisija napačno omejila na to, da je najprej preučila ukrepe MITT. Komisija naj bi v svojo analizo šele pozneje vključila natančnejšo preučitev ukrepov avtonomnih skupnosti. Izvedel naj bi se nevtralni postopek razširitve pokritosti, kot naj bi Komisija potrdila v dopisu z dne 17. aprila 2009. Po prepričanju Kraljevine Španije je mogoče, da med tem postopkom en ali drugi javni razpis ni bil nevtralen. Vendar naj bi Komisija domnevala o neobstoju nevtralnosti za celoten postopek, saj je sumila, da noben javni razpis ni nevtralen, če ni predložen nasproten dokaz. Preiskava, ki je pripeljala do sprejetja izpodbijanega sklepa, naj bi bila prezgodaj končana, ker je bilo z navedenim sklepom državi članici naloženo, naj jo dopolni in posamično preveri vse javne razpise. Dokaz o tem naj bi bilo protislovno ravnanje Komisije v zvezi z javnimi razpisi, ki jih je izvedla vlada Kantabrije. Čeprav po mnenju Komisije veliko javnih razpisov ni bilo tehnološko nevtralnih, naj bi javni razpis, ki ga je izvedla ta vlada, ocenila kot tehnološko nevtralen, kar pa naj ne bi bilo res.

130 Tej argumentaciji ni mogoče pritrditi.

131 Prvič, tudi ob predpostavki, da so bili izhodišče preučitve Komisije ukrepi MITT, Kraljevina Španija izrecno priznava, da je Komisija v postopku, ki je potekal pri njej, preučila tudi ukrepe, ki so jih predstavile avtonomne skupnosti.

132 Ker Kraljevina Španija zatrjuje neskladnost glede tega med odločbo o začetku postopka in izpodbijanem sklepom, zadošča spomniti, da v skladu s členom 6(1) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 določitvi podrobnih pravil za uporabo člena [108 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 339) odločba o začetku postopka vsebuje povzetek bistvenih dejanskih in pravnih vprašanj, vključuje predhodno oceno Komisije o značaju pomoči predlaganega ukrepa in izpostavi dvome o njegovi združljivosti z notranjim trgov. Kot je razvidno iz zgoraj navedene določbe, mora biti preučitev Komisije nujno predhodna. Iz tega sledi, da Komisija v obvestilu o začetku tega postopka ni mogla biti zavezana k predložitvi analize glede zadevne pomoči (glej sodbi z dne 1. julija 2009, ISD Poljska in drugi/Komisija, T-273/06 in T-297/06, ZOdl., EU:T:2009:233, točka 126 in navedena sodna praksa, in z dne 30. novembra 2009, Francija/Komisija, T-427/04 in T-17/05, ZOdl., EU:T:2009:474, točka 148 in navedena sodna praksa). Glede odločbe o začetku postopka je iz sodne prakse razvidno, da je namen faze preučitve iz člena 108(2) PDEU Komisiji omogočiti, da se v celoti seznanijo z vsemi podatki zadeve (zgoraj v točki 110 navedena sodba Komisija/Sytraval in Brink's France, EU:C:1998:154, točka 38). Iz tega sledi, da na podlagi dejstva, da v odločbi o začetku postopka niso navedeni določeni elementi, ni mogoče sklepati, da je bil postopek, ki ga je vodila Komisija, neskladen. Poleg tega Komisija, v nasprotju s trditvijo Kraljevine Španije, v odločbi o začetku postopka nikakor ni menila, da je španska vlada avtonomnim skupnostim naložila, naj izvedejo digitalizacijo prenosa prek prizemne tehnologije.

133 Drugič, kar zadeva dopis Komisije z dne 17. aprila 2009, Kraljevina Španija ne navaja nobenega razloga, zakaj Komisija ne bi bila pristojna za preučitev obstoja kršitve člena 107(1) PDEU po prejemu pritožbe 18. maja 2009.

134 Tretjič, v zvezi s trditvijo, da je Komisija prezgodaj končala postopek in Kraljevini Španiji prepustila preučitev vseh javnih razpisov, zadošča spomniti, da se v primeru sistema pomoči Komisija lahko omeji na preučitev značilnosti zadevnega sistema, da v obrazložitvi sklepa presodi, ali je ta sistem nujen za uresničitev enega od ciljev iz člena 107(3) PDEU. Komisija tako v sklepu, ki se nanaša na tak sistem, ni dolžna opraviti analize pomoči, ki je bila na podlagi takega sistema dodeljena v vsakem posameznem primeru. Šele ob vračilu pomoči je treba preveriti posamezen položaj vsakega zadevnega podjetja (glej točko 104 zgoraj).

135 Kar zadeva javni razpis, ki je bil razpisan v Kantabriji, drži, da so bili v tem javnem razpisu zahtevani nekateri dokumenti glede prenosa in sprejema televizijskega signala prek satelita. Vendar dejstvo, da so pri tem razpisu sodelovali operaterji prizemne in satelitske platforme, med njimi tudi evropski satelitski operater, nasprotuje trditvi Kraljevine Španije, da ta javni razpis ni bil tehnološko nevtralen.

136 Zato je treba drugi očitok zavrtni.

Tretji očitok: predolg postopek in spremembe preiskovalcev

137 Kraljevina Španija navaja, da je postopek pred Komisijo trajal predolgo. Po njenem mnenju bi morala Komisija – glede na običajne roke – ta postopek končati pred marcem 2012. To dolgo trajanje naj bi bilo posledica sprememb pri skupini, zadolženi za preiskavo te zadeve pri Komisiji.

138 Ugotoviti je treba, da ob neobstoju priglasitve spornega sistema, kakršen je ta iz obravnavane zadeve, iz besedila člena 4(5) Uredbe št. 659/1999 in člena 7(6) iste uredbe nedvoumno izhaja, da se ta člena ne uporabljata. Poleg tega člen 13(2) te uredbe izrecno določa, da Komisije pri morebitni nezakoniti pomoči ne zavezujejo roki, ki so med drugim določeni v členih 4(5) in 7(6) te uredbe. Ta sklep izhaja tudi iz sodne prakse, v skladu s katero Komisije ob neobstoju priglasitve spornega sistema ne zavezuje pravilo o preiskavi v roku dveh mesecev, določenem v členu 4(5) zadevne uredbe (glej zgoraj v točki 104 navedeno sodbo HGA in drugi/Komisija, EU:C:2013:387, točki 74 in 75 ter navedena sodna praksa).

139 Vendar je treba spomniti, da mora Komisija v postopku preučitve državnih pomoči ravnati v razumnem roku in da med predhodno fazo preučitve ne sme ohranjati stanja nedelovanja. Dodati je treba, da se razumnost trajanja postopka presoja glede na posebne okoliščine vsakega primera, kot sta zapletenost primera in ravnanje strank (glej zgoraj v točki 104 navedeno sodbo HGA in drugi/Komisija, EU:C:2013:387, točki 81 ter 82 in navedena sodna praksa).

140 Prvič, predhodna faza preučitve, ki je trajala od 18. maja 2009, ko je Komisija prejela pritožbo, s katero je bila obveščena o obstoju domnevne pomoči, do 29. septembra 2010, ko je bil uveden formalni postopek preiskave, je trajala nekoliko več kot šestnajst mesecev. V okoliščinah, kakršne so te v obravnavani zadevi, za katere so predvsem značilni ukrepanje španskih organov na centralni, regionalni in občinski ravni, in časovna obdobja, potrebna za zagotovitev dodatnih informacij, tega obdobja ni mogoče šteti za predolgega, kot je razvidno iz točk 3 in 4 obrazložitve odločbe o začetku postopka.

141 Drugič, formalni postopek preiskave, to je postopek, ki je potekal od njegove uvedbe 29. septembra 2010 in do sprejetja izpodbijanega sklepa 19. junija 2013, je trajal malo manj kot 33 mesecev. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je iz točke 4 obrazložitve navedenega sklepa razvidno, da so španski organi Komisijo zaprosili za podaljšanje roka, ki jim je bil določen za predložitev pripomb. Dalje je iz točk 4 in 5 obrazložitve tega sklepa razvidno, da je Komisija poleg pripomb španske vlade prejela veliko pripomb avtonomnih skupnosti in zainteresiranih strank. Pripombe slednjih so terjale odgovor španskih organov. Iz točk 6 in 7 obrazložitve istega sklepa je razvidno, da je med Komisijo, španskimi organi in zainteresiranimi podjetji potekalo več srečanj, da so vse zainteresirane stranke prostovoljno predložile informacije in da je Komisija vseeno morala poslati zahtevo po dodatnih informacijah španskim organom, ki so odgovorili šele po podalšanju zadevnega roka. V teh okoliščinah in glede na zapletenost zadevnega področja, tudi ob predpostavki, da je pri skupini, zadolženi za preiskavo te zadeve pri Komisiji, prišlo do sprememb, formalni postopek preiskave ni bil nerazumno dolg (glej v tem smislu sodbo z dne 16. oktobra 2014, Portovesme/Komisija, T-291/11, ZOdl., (odlomki), v postopku pritožbe, EU:T:2014:896, točke od 74 do 76).

142 Tretji tožbeni razlog je torej treba zavrtni.

Četrty očitek: neobjektivnost in pristranskost

- 143 Kraljevina Španija navaja, da Komisija med upravnim postopkom ni delovala objektivno in nepristransko. Prvič, Komisija naj bi upoštevala pripombe operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, ki se niso nanašale na nobeno zahtevo za informacije. Nekatere od teh pripomb naj bi bile španskim organom poslane z veliko zamudo. Drugič, medtem ko naj bi Komisija od španskih organov zahtevala nezaupne različice njihovih pripomb, naj bi sprejela prošnjo navedenega operaterja, ki je želel, da se njegove pripombe ne razkrijejo tretjim osebam. Španski organi naj torej ne bi mogli poslati pripomb tega operaterja vpletenim tretjim osebam. Tretjič, v točkah 158, od 162 do 164 in 166 obrazložitve izpodbijanega sklepa naj bi Komisija menila, da so argumenti istega operaterja utemeljeni, ne da bi jih preučila niti soočila s pripombami španskih organov.
- 144 Na prvem mestu, glede argumentacije, da je Komisija upoštevala pripombe, ki jih je prostovoljno predložil operater, naveden v točki 13 zgoraj, in jih z zamudo posredovala španskim organom, je treba po eni strani navesti, da je iz točke 6 obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da so tudi španski organi prostovoljno posredovali informacije Komisiji, ki jih je upoštevala. Po drugi strani zgolj morebitna zamuda pri posredovanju dokumentov brez dodatnih elementov ne more utemeljiti trditve o neobjektivnosti in pristranskosti Komisije. To argumentacijo je torej treba zavriniti.
- 145 Na drugem mestu, trditve, da je Komisija sprejela prošnjo operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, ki je želel, da se njegove pripombe ne razkrijejo tretjim osebam, ne dokazujejo neobjektivnosti in pristranskosti Komisije. Komisija namreč na podlagi člena 24 Uredbe št. 659/1999 ne sme razkrivati podatkov, ki jih je pridobila z uporabo te uredbe in jih zajema obveznost poklicne tajnosti (sodba z dne 8. novembra 2011, Idromacchine in drugi/Komisija, T-88/09, ZOdl., EU:T:2011:641, točka 43). Kraljevina Španija tudi ne trdi, da ni prejela vseh dokumentov, potrebnih za svojo obrambo.
- 146 Na tretjem mestu, Kraljevina Španija v okviru trditev, da je Komisija štela, da so argumenti operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, utemeljeni, ne da bi jih preučila ali soočila s pripombami španskih organov, napotuje na točke 158, od 162 do 164 in 166 obrazložitve izpodbijanega sklepa.
- 147 Prvič, glede točke 158 obrazložitve izpodbijanega sklepa je treba ugotoviti, da je Komisija v tej točki presojala študiji o stroških, ki ju je predložil upravljavec telekomunikacijske infrastrukture in dobavitelj omrežne opreme. V zvezi s tem je menila, da bi se ti študiji sicer lahko šteli kot neodvisni in zanesljivi, vendar pa zaradi dejstva, da sta bili opravljene po zadevnih ukrepih, takih študij ni bilo mogoče navajati v podporo argumentu, da španska vlada ni izvedla tehnološko nevtralnega javnega razpisa. Dodala je, da so bile ocene stroškov, ki jih je predložil operater, naveden v točki 13 zgoraj, in ki naj bi dokazovale, da je bila satelitska tehnologija bolj stroškovno učinkovita, v nasprotju z rezultati teh študij.
- 148 Kot je že bilo ugotovljeno (glej točko 124 zgoraj), je iz točke 158 obrazložitve izpodbijanega sklepa razvidno, da je Komisija zavrnila študiji, ki ju je predložil upravljavec telekomunikacijske infrastrukture in dobavitelj omrežne opreme, ne da bi se izrekla o njuni neodvisnosti in zanesljivosti, ker naj bi bili opravljene po zadevnih ukrepih in naj bi bili v nasprotju z ocenami stroškov, ki jih je predložil operater, naveden v točki 13 zgoraj. V nasprotju s trditvami španskih organov Komisija ni dala prednosti študiji, ki jo je predložil navedeni operater, pred študijama, ki ju je predložil omenjeni upravljavec. Osredotočila se je bolj na predstavitev vsebine študije tega operaterja, v skladu s katero je bila satelitska tehnologija stroškovna bolj učinkovita, kar naj bi bilo v nasprotju z rezultati študij, ki ju je predložil ta upravljavec. To ugotovitev potrjuje dejstvo, da je iz točke 154 obrazložitve navedenega sklepa razvidno, da bi bila po mnenju Komisije posamezna tehnologija lahko izbrana, če bi bila utemeljena z ugotovitvami predhodne študije, s katero bi se dokazalo, da je bila lahko glede na kakovost in stroške izbrana le ena tehnološka rešitev. V nasprotju s trditvijo Kraljevine Španije Komisija torej ni menila, da je bila študija istega operaterja utemeljena ali da je z njo dokazano, da je satelitska rešitev najboljša. Njen cilj je bil preučiti, ali so bili lahko zadevni ukrepi zaradi

neupoštevanja načela tehnološke nevtralnosti utemeljeni s predhodno študijo, s katero je izbrana le ena tehnološka rešitev. Na podlagi točke 158 obrazložitve tega sklepa torej ni mogoče sklepati o neobjektivnosti in pristranskosti Komisije.

- 149 Drugič, v zvezi s točko 164 obrazložitve izpodbijanega sklepa Kraljevina Španija zatrjuje, da je Komisija sprejela ocene operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, o številu regionalnih kanalov, namesto da bi upoštevala uradne podatke, ki so jih poslale avtonomne skupnosti. To trditev je treba zavrnilo. V navedeni točki obrazložitve je namreč Komisija le navedla, da je po mnenju navedenega operaterja število 1380 regionalnih kanalov, ki so ga navedli španski organi, odločno pretirano. Nasprotno, ni ugotovila, da je bilo število regionalnih kanalov, ki ga je ocenil ta operater, in sicer 415 v skladu z opombo št. 93 navedenega sklepa, točno. Ker je v navedeni točki obrazložitve presodila, da španski organi niso dokazali svoje trditve, da satelitska tehnologija ni bila opremljena za oddajanje velikega števila regionalnih kanalov, je zgolj uporabila pravilo o dokaznem bremenu, navedeno v točki 154 obrazložitve tega sklepa, iz katere je razvidno, da je morala Kraljevina Španija dokazati, da je lahko bila glede na kakovost in stroške izbrana le ena tehnološka rešitev.
- 150 Tretjič, v zvezi s točko 166 obrazložitve izpodbijanega sklepa Kraljevina Španija navaja, da je Komisija podprla argument operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, da naj bi bila satelitska rešitev stroškovno bolj učinkovita kot DPT, saj je štela, da se je zaradi tega, ker na nacionalni ravni ni bil izveden javni razpis, znesek pomoči zvišal. Poleg tega naj bi Komisija z ugotovitvijo v tej točki obrazložitve, da bi španska vlada lahko vzpodbujala avtonomne skupnosti, da bi pri svojih javnih razpisih upoštevale morebitno stroškovno učinkovitost, menila, da bi te avtonomne skupnosti morale izvesti javne razpise, ki bi bili posebej prilagojeni satelitski tehnologiji.
- 151 Ta argumentacija ne dokazuje, da Komisija ni izpolnila obveznosti glede objektivnosti in nepristranskosti. V nasprotju s trditvijo Kraljevine Španije iz točke 166 obrazložitve izpodbijanega sklepa namreč nikakor ne izhaja, da je Komisija menila, da je bila satelitska rešitev stroškovno bolj učinkovita kot DPT. V navedeni točki obrazložitve je Komisija preučila sorazmernost zadevnega ukrepa in se sklicevala na nekatere posebnosti satelitske rešitve, ki bi jih španski organi lahko upoštevali pri odločitvi o najboljši tehnološki rešitvi glede na kakovost in stroške. Tako je pojasnila morebitna znižanja cene, ki bi jih dosegla s satelitsko rešitvijo, če bi javni razpis izvedla na nacionalni ravni. Enako je izpostavila možnost španske vlade, da vzpodbudi avtonomne skupnosti, da pri svojih javnih razpisih upoštevajo morebitno stroškovno učinkovitost, ki jo je mogoče doseči z določenimi platformami. S poudarjanjem teh različnih elementov nikakor ni dajala prednosti satelitski rešitvi.
- 152 Četrtoč, v zvezi s točkama 162 in 163 obrazložitve izpodbijanega sklepa Kraljevina Španija navaja, da je Komisija nepravilno sprejela argumente operaterja, navedenega v točki 13 zgoraj, glede vključitve stroškov, povezanih z digitalno dividendo in frekvencami četrte generacije mobilnih omrežij LTE. Španski organi naj ne bi mogli predvideti obstoja teh stroškov v trenutku načrtovanja prehoda z analogne prizemne televizije na DPT. Komisija naj bi presojala ustreznost ukrepa, izvedenega v letih 2009 in 2010, pri čemer naj bi se oprla na dogodke iz leta 2011 in 2012.
- 153 V zvezi s tem je treba navesti, da je Komisija v točkah 162 in 163 obrazložitve izpodbijanega sklepa menila, da naj bi se ustreznosti prizemne rešitve še naprej oporekalo zaradi stroškov, povezanih z digitalno dividendo, in da naj bi bila v prihodnje sporna zaradi stroškov, povezanih s frekvencami četrte generacije mobilnih omrežij. Ugotoviti je treba, da je Komisija do teh ugotovitev prišla šele potem, ko je v točki 159 obrazložitve navedenega sklepa sklenila, da zadevnega ukrepa ni mogoče šteti za ustreznega. Ker Kraljevina Španija ni oporekala dejstvom, na podlagi katerih se je Komisija sklicevala na nastanek teh stroškov, ni mogoče skleniti, da Komisija ni izpolnila obveznosti glede objektivnosti in nepristranskosti v navedenih točkah.
- 154 Četrto očitek in posledično tretji tožbeni razlog v celoti je treba zavrnilo.

Četrta, podredno uveljavljani tožbeni razlog: kršitev načel pravne varnosti, enakega obravnavanja, sorazmernosti in subsidiarnosti v zvezi z zahtevo za vračilo pomoči

155 Kraljevina Španija podredno navaja, pri čemer se sklicuje na člen 14 Uredbe št. 659/1999, da je vračilo zadevne pomoči v nasprotju s splošnimi načeli prava Unije, to je načeli pravne varnosti, enakega obravnavanja, sorazmernosti in subsidiarnosti.

Prvi del: kršitev načela pravne varnosti

156 Kraljevina Španija prvič zatrjuje, da je z izpodbijanim sklepom kršeno načelo pravne varnosti, ker ima velike težave pri izračunu natančnega zneska, ki ga je treba vrniti. Meni, da je najprej ugotoviti, ali je bil vsak od 516 javnih razpisov, ki so jih organizirale regije, tehnološko nevtralen. Ker naj bi vsaka avtonomna skupnost izvajala svoje akcijske programe, naj bi bilo tudi težko določiti zneske, ki jih ni treba vrniti, zlasti v zvezi z javnimi naročili dobave blaga in pomoči *de minimis*. Še več, obstajali naj bi mešani trgi dobave blaga in storitev, za katere bi bilo nujno določiti glavno naravo in naročila – ki se nanašajo izključno na vzdrževanje – ki jih je mogoče izenačiti s skupino naročil dobav. Prav tako naj bi bilo nujno imeti na voljo posebne podatke v zvezi z zneski, plačanimi v avtonomne skupnosti. V navedenem sklepu niso določeni niti zadevni upravičenci niti zneski, ki jih je treba vrniti. Drugič, Kraljevina Španija navaja, da je s tem sklepom kršeno načelo pravne varnosti, ker je odločba o začetku postopka njegov sestavni del. Tretjič, po njenem mnenju je bilo načelo pravne varnosti kršeno zaradi dejstva, da ji je Komisija določila obveznost, da dokaže, da dela pomoči ni treba vrniti, ker naj bi bil ta kot pomoč *de minimis* združljiv z notranjim trgovom na podlagi člena 2 Uredbe Sveta (ES) št. 994/1998 z dne 7. maja 1998 o uporabi členov 107 in 108 PDEU za določene vrste horizontalne državne pomoči (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 1, str. 312).

157 V zvezi s tem je treba spomniti, da načelo pravne varnosti, ki je del splošnih načel prava Unije, zahteva, da so pravna pravila jasna, natančna in imajo predvidljive učinke, da se lahko zadevne osebe orientirajo v položajih in pravnih razmerjih, ki izhajajo iz pravnega reda Unije (glej sodbo z dne 8. decembra 2011, France Télécom/Komisija, C-81/10 P, ZOdl., EU:C:2011:811, točka 100 in navedena sodna praksa).

158 Navesti je treba, da se država članica, katere organi so pomoč dodelili ob neupoštevanju postopkovnih pravil iz člena 108 PDEU, ne more sklicevati na načelo pravne varnosti, da bi se izognila obveznosti sprejetja ukrepov, potrebnih za izvršitev sklepa Komisije, s katerim ji je bilo naloženo vračilo pomoči (sodba z dne 14. septembra 1994, Španija/Komisija, od C-278/92 do C-280/92, Recueil, EU:C:1994:325, točka 76).

159 V obravnavani zadevi Kraljevina Španija ni navedla nobenega argumenta, na podlagi katerega bi bilo mogoče odstopiti od tega pravila.

160 Prvič, glede domnevnega neobstoja podrobne navedbe porazdelitve zneskov, ki jih je treba vrniti, je treba spomniti, da je naloga organov zadevne države članice, kadar gre za izvršitev odločb o sistemih pomoči, da v fazi vračila pomoči preverijo posamezen položaj vsakega zadevnega podjetja, ker ti organi najlažje določijo natančne zneske, ki jih je treba vrniti. Iz tega je razvidno, da lahko Komisija nacionalnim organom prepusti skrb, da izračunajo natančne zneske, ki jih je treba vrniti (glej sodbo z dne 13. maja 2014, Komisija/Španija, C-184/11, ZOdl., EU:C:2014:316, točka 22 in navedena sodna praksa). Nobena določba prava Unije od Komisije ne zahteva, da pri odrejanju vračila pomoči, razglašene za nezdržljivo z notranjim trgovom, določi natančen znesek pomoči, ki ga je treba vrniti. Zadostuje namreč, da so v sklepu Komisije podatki, ki njegovemu naslovniku dopuščajo, da sam in brez pretiranih težav določi ta znesek (glej sodbo z dne 12. maja 2005, Komisija/Grčija, C-415/03, ZOdl., EU:C:2005:287, točka 39 in navedena sodna praksa). Ker so bili v obravnavani zadevi javni razpisi razvrščeni v točkah od 183 do 188 obrazložitve izpodbijanega sklepa in je Komisija v točkah

od 189 do 197 obrazložitve tega sklepa določila različne skupine upravičencev, noben element, ki ga je predložila Kraljevina Španija, ne dopušča ugotovitve, da ima lahko ta država članica pri določitvi zneska, ki ga je treba vrniti, pretirane težave.

- 161 Drugič, glede trditve, da v izpodbijanem sklepu niso opredeljeni zadevni upravičenci, je treba ugotoviti, da točka 182 obrazložitve navedenega sklepa v povezavi s točkami od 100 do 112 iste obrazložitve daje dovolj navedb, na podlagi katerih lahko Kraljevina Španija določi upravičence zadevnega ukrepa. V skladu s točko 182 obrazložitve so operaterji platforme neposredni upravičenci, kadar neposredno prejmejo sredstva za izboljšanje in razširitev svojih omrežij ali za upravljanje in vzdrževanje. Poleg tega, kadar je pomoč izplačana javnim podjetjem, ki nato organizirajo javne razpise za razširitev pokritosti, se izbrani operater platforme šteje za posrednega upravičenca. Ker Kraljevina Španija ni predložila dokazov, ki bi dopuščali ugotovitev, da je ob upoštevanju teh navedb v izpodbijanem sklepu imela pretirane težave pri določitvi upravičencev zadevne pomoči, je treba njene trditve zavrniti.
- 162 Poleg tega je treba spomniti, da če bi španski organi imeli resne dvome glede tega, bi lahko, kot vsaka država članica, ki pri izpolnitvi naloga za povračilo naleti na nepredvidene težave, te težave predložila v presojo Komisiji, da bi jih v skladu z načelom lojalnega sodelovanja in ob popolnem spoštovanju določb Pogodbe o pomočeh premostila (sodba z dne 13. junija 2002, Nizozemska/Komisija, C-382/99, Recueil, EU:C:2002:363, točka 92, in zgoraj v točki 160 navedena sodba Komisija/Španija, EU:C:2014:316, točka 66). Če je Komisija izdala sklep o odreditvi vračila pomoči, morebitne postopkovne ali druge težave glede njegove izvršitve ne morejo vplivati na njegovo zakonitost (glej sodbo z dne 1. julija 2009, KG Holding in drugi/Komisija, od T-81/07 do T-83/07, ZOdl., EU:T:2009:237, točka 200 in navedena sodna praksa).
- 163 Tretjič, v zvezi z argumentacijo, da je zaradi različnih programov, ki jih razpisujejo avtonomne skupnosti, situacija v Španiji zapletena, je treba spomniti, da Komisija, ko je soočena s sistemom pomoči, kakršen je ta v obravnavani zadevi, praviloma niti ne more natančno ugotoviti zneska pomoči, ki ga je prejel vsak posamezni upravičenec. Zato je posebne okoliščine, lastne kateremu od upravičencev do sistema pomoči, mogoče presoditi šele v fazi vračila pomoči (glej sodbo z dne 31. maja 2006, Kuwait Petroleum (Nederland)/Komisija, T-354/99, ZOdl., EU:T:2006:137, točka 67 in navedena sodna praksa).
- 164 Četrtoč, v zvezi z argumentacijo, da je Komisija Kraljevini Španiji naložila, da dokaže, da dela pomoči ni treba vrniti, ker je bil na podlagi člena 2 Uredbe št. 994/1998 združljiv z notranjim trgovom, je treba navesti, da so okoliščine, v katerih je ukrep mogoče šteti za pomoč *de minimis*, določene v Uredbi Komisije (ES) št. 1998/2006 z dne 15. decembra 2006 o uporabi členov 107 PDEU in 108 PDEU pri pomoči *de minimis* (UL L 379, str. 5). Država članica mora v fazi vračila predložiti vse potrebne informacije, na podlagi katerih je mogoče določiti, v katerih primerih se vračilo ne opravi, ker so izpolnjeni pogoji pomoči *de minimis*.
- 165 Petič, ker Kraljevina Španija na splošno, ne da bi zagotovila podrobnejšega pojasnila, navaja, da to, da je Komisija v izpodbijani sklep vključila odločbo o začetku postopka, krši načelo pravne varnosti glede vračila zadevne pomoči, je treba njeno argumentacijo prav tako zavrniti. Drži namreč, da je Komisija v točki 41 obrazložitve izpodbijanega sklepa navedla, da je odločba o začetku postopka njegov sestavni del. Vendar, čeprav je vključitev vseh ugotovitev iz odločbe o začetku postopka, ki je predhodne narave, v izpodbijani sklep težko uskladiti z dokončnostjo ocene Komisije v izpodbijanem sklepu, ostaja dejstvo, da odločba o začetku postopka ne vsebuje nobene ugotovitve o vračilu zadevne pomoči.
- 166 Zato je treba prvi del tega tožbenega razloga zavrniti.

Drugi del: kršitev načela enakega obravnavanja

- 167 Kraljevina Španija navaja, da če so na podlagi člena 3(4) izpodbijanega sklepa vsa še neizplačana plačila preklicana, od operaterjev omrežja ne bo mogoče zahtevati, da nadaljujejo z upravljanjem in vzdrževanjem omrežja na območju II, kar bi privedlo do prekinitve televizijskega signala na tem območju. Ta prekinitve bi zlasti vplivala na prikrajšane skupine, kot so starejši ljudje in prebivalstvo z nižjimi prihodki, s čimer bi bilo kršeno načelo enakega obravnavanja. Dostop do televizijskih kanalov prek drugih omrežij bi bil zaradi stroškov nujnih naložb za te osebe onemogočen.
- 168 V skladu z ustaljeno sodno prakso načelo enakega obravnavanja zahteva, da se primerljivi položaji ne obravnavajo različno in naj se različni položaji ne obravnavajo enako, razen če je taka obravnava objektivno utemeljena (glej sodbo z dne 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals in Akros Chemicals/Komisija in drugi, C-550/07 P, ZOdl., EU:C:2010:512, točka 55 in navedena sodna praksa).
- 169 V obravnavani zadevi Komisija ni kršila tega načela. Z ugotovitvijo, da pomoč, ki je bila operaterjem platforme za prizemno televizijo dodeljena za uvedbo, vzdrževanje in upravljanje omrežja DPT na območju II in ki ni bila zakonito izvedena, ni združljiva z notranjim trgov, razen pomoči, ki naj bi bila dodeljena v skladu z načelom tehnološke nevtralnosti, in s tem, da je na podlagi izpodbijanega sklepa zahtevala vračilo te pomoči, namreč ni različno obravnavala primerljivih položajev in ni enako obravnavala različnih položajev.
- 170 V zvezi s tem je treba tudi opozoriti, da mora biti v skladu z ustaljeno sodno prakso načelo enakega obravnavanja usklajeno s spoštovanjem zakonitosti, v skladu s katerim se ne more nihče v svojo korist sklicevati na nezakonitost, storjeno v korist drugega (glej sodbo z dne 10. novembra 2011, The Rank Group, C-259/10 in C-260/10, ZOdl., EU:C:2011:719, točka 62 in navedena sodna praksa).
- 171 Dalje je treba navesti, kot to trdi Komisija, da z nobenim dokazom, ki ga je predložila Kraljevina Španija, ni mogoče dokazati, da izpodbijani sklep v delu, v katerem je v njem odrejeno vračilo zadevne državne pomoči in preklic neizplačanih pomoči, vodi do dejanske prekinitve storitve DPT na celotnem območju II in zadevnim prebivalcem na nek način preprečuje izvrševanje njihove temeljne pravice do televizijskega informiranja. Kraljevina Španija ni predložila zadostnih pojasnil glede števila, identitete, statusa in finančne moči različnih operaterjev televizijske prizemne platforme, na katere se nanašajo zadevni ukrepi izterjave ter preklici, in ni menila, da bi bilo treba primeroma in v ponazoritev opisati položaj edinega operaterja, niti znesek, ki ga bo treba vrniti ali ki bi bil nujen za vzdrževanje storitev upravljanja zadevnih oddajnih centrov. V teh okoliščinah je treba zatrjevanja Kraljevine Španije o nastanku prekinitve televizijske storitve na območju II v primeru vračila zadevne pomoči opredeliti za nedokazane domneve.
- 172 Poleg tega je treba spomniti, da izpodbijani sklep ne vpliva na obveznost pokrivanja skoraj celotnega območja II, kar zadeva javne kanale (glej točko 46 zgoraj), in da mora Kraljevina Španija razširitev omrežja digitalne televizije organizirati v skladu s pravom Unije o državnih pomočeh.
- 173 Drugi del je torej treba zavriniti.

Tretji del: kršitev načela sorazmernosti

- 174 Kraljevina Španija navaja, da je z izpodbijanim sklepom kršeno načelo sorazmernosti, ker vodi do prekinitve televizijskega signala na območju II in ker operaterji drugih tehnologij nimajo interesa za sodelovanje pri javnih razpisih. Meni, da interesa v zvezi z javnimi razpisi, ki po mnenju Komisije niso bili tehnološko nevtralni, ni zaradi majhne koristi, ki je posledica teritorialne omejitve. Ta omejitev naj bi izhajala iz porazdelitve pristojnosti med različnimi ravnmi španske uprave. Neobstoj interesa naj bi se razkril tudi ob tehnološko nevtralnih javnih razpisih na Kanarskih otokih, v okviru katerih naj satelitski operaterji ne bi podali nobene ponudbe. Zato naj upravičenci z vračilom pomoči ne bi izgubili

koristi, ki naj bi jo pridobili na trgu v primerjavi s svojimi konkurenti, ker naj bi bilo skoraj gotovo, da bi pridobili to korist, če bi bili izbrani v okviru nevtralnih javnih razpisov. Neobstoj vračila zadevne pomoči naj torej ne bi povzročil nobene škode operaterjem drugih platform, ki niso DPT.

- 175 Spomniti je treba, da načelo sorazmernosti zahteva, da akti institucij Unije ne prestopijo meje tistega, kar je primerno in potrebno za uresničitev zastavljenega cilja, pri tem pa velja, da je treba takrat, ko je mogoče izbrati med več ponujenimi primernimi ukrepi, izbrati tistega, ki je najmanj omejujoč (glej sodbi z dne 17. maja 1984, *Denkavit Nederland*, 15/83, Recueil, EU:C:1984:183, točka 25 in navedena sodna praksa, ter z dne 9. septembra 2009, *Diputación Foral de Álava* in drugi, od T-230/01 do T-232/01 in od T-267/01 do T-269/01, EU:T:2009:316, točka 376 in navedena sodna praksa).
- 176 Odprava nezakonite pomoči z vračilom je v skladu s sodno prakso logična posledica ugotovitve njene nezakonnosti, tako da vračila te pomoči zaradi ponovne vzpostavitve prejšnjega stanja načeloma ni mogoče obravnavati kot ukrep, ki ni sorazmeren s cilji določb o državni pomoči iz Pogodbe (glej sodbo z dne 28. julija 2011, *Diputación Foral de Vizcaya/Komisija*, od C-471/09 P do C-473/09 P, EU:C:2011:521, točka 100 in navedena sodna praksa).
- 177 V obravnavani zadevi Kraljevina Španija ni podala nobene trditve, na podlagi katere bi bilo mogoče odstopiti od tega pravila.
- 178 Prvič, glede trditve Kraljevine Španije, da izpodbijani sklep vodi do prekinitve televizijskega signala na območju II, je treba ugotoviti, da je bila ta argumentacija že zavrnjena (glej točki 171 in 172 zgoraj). V okviru tega dela je treba dodati, da navedeni sklep Kraljevine Španije ne zavezuje, da izterja vsa dodeljena sredstva, niti da prekliče vsa plačila v zvezi s tem, temveč to državo članico le zavezuje, da zagotovi vračilo zadevne pomoči in prekliče vsa zadevna plačila, če načelo tehnološke nevtralnosti ni bilo upoštevano in zadevnega ukrepa ni mogoče šteti za pomoč *de minimis*.
- 179 Drugič, v zvezi z navedbami, da upravičenci ne izgubijo svoje koristi, ker operaterji drugih platform, ki niso DPT, niso imeli interesa za sodelovanje pri javnih razpisih na območju II, zadošča navesti, da celo po mnenju Kraljevine Španije taka posledica ni gotova in pomeni le hipotezo.
- 180 Tretji del je torej treba zavriniti.

Četrty del: kršitev načela subsidiarnosti

- 181 Po navedbah Kraljevine Španije je Komisija kršila načelo subsidiarnosti s tem, da je želela z izpodbijanim sklepom naložiti poseben avdiovizualni model. Za to vprašanje pa so pristojne države članice.
- 182 Te argumentacije ni mogoče sprejeti. Ker je za presojo združljivosti pomoči z notranjim trgom izključno pristojna Komisija, pri tem pa jo nadzoruje sodišče Unije, Komisija ni mogla kršiti načela subsidiarnosti (glej v tem smislu zgoraj v točki 35 navedeno sodbo *Mitteldeutsche Flughafen* in *Flughafen Leipzig-Halle/Komisija*, EU:C:2012:821, točka 79 in navedena sodna praksa). Na podlagi člena 5(3) PEU se to načelo uporablja samo za področja, ki niso v izključni pristojnosti Unije.
- 183 Četrty del tega tožbenega razloga in posledično ta tožbeni razlog v celoti je treba zavriniti.

Peti, podredno uveljavljani tožbeni razlog: kršitev temeljne pravice do obveščnosti v zvezi z zahtevo za vračilo pomoči

- 184 Kraljevina Španija podredno navaja, da naj bi preklic vseh plačil, ki še niso bile izplačane na podlagi domnevnega sistema pomoči, ki je predmet postopka, 1,2 milijona prebivalcem odvzel vsakršno možnost dostopa do televizijskega kanala in bi jim preprečeval izvrševanje njihove pravice do obveščnosti, ki je določena v členu 11 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Poseg v to pravico naj ne bi bil niti utemeljen niti sorazmeren.
- 185 V zvezi s tem zadošča navesti, da je bila argumentacija Kraljevine Španije, da izpodbijani sklep vodi do prekinitve televizijskega signala na območju II, že zavrnjena v okviru preizkusa drugega dela četrtega tožbenega razloga (glej točki 171 in 172 zgoraj). Komisija torej z odreditvijo preklica vseh plačil v skladu s členom 3(4) navedenega sklepa ni kršila pravice do obveščnosti, ki je določena v členu 11 Listine o temeljnih pravicah.
- 186 Iz tega sledi, da je treba peti tožbeni razlog in posledično tožbo v celoti zavrni.

Stroški

- 187 V skladu s členom 134(1) Poslovnika Splošnega sodišča se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Kraljevina Španija ni uspela, zato se ji v skladu s predlogi Komisije naloži plačilo stroškov postopka v glavni stvari in stroškov postopka za izdajo začasne odredbe.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (peti senat)

razsodilo:

- 1. Tožba se zavrne.**
- 2. Kraljevina Španija nosi stroške postopka v glavni stvari in stroške postopka za izdajo začasne odredbe.**

Dittrich

Schwarcz

Tomljenović

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 26. novembra 2015.

Podpisi

Kazalo

Dejansko stanje	2
Postopek in predlogi strank	5
Pravo	6
Prvi tožbeni razlog: kršitev člena 107(1) PDEU	6
Prvi del: neobstoj gospodarske dejavnosti	7
Drugi del: neobstoj gospodarske prednosti in obstoj SSGP	9
– Prvo merilo iz zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) v zvezi z izvrševanjem obveznosti javne službe	10
– Četrto merilo iz v zgoraj v točki 17 navedene sodbe Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg (EU:C:2003:415) v zvezi z zagotavljanjem najnižjih stroškov za skupnost	14
Tretji del: neobstoj izkrivljanja konkurence	14
Drugi, podredno uveljavljan tožbeni razlog: kršitev členov 106(2) in 107(3)(c) PDEU	15
Tretji tožbeni razlog: kršitev postopkovnih pravil	18
Prvi očitek: neupoštevanje dokazov	19
Drugi očitek: neskladnost preiskave v upravnem postopku	21
Tretji očitek: predolg postopek in spremembe preiskovalcev	22
Četrty očitek: neobjektivnost in pristranskost	23
Četrty, podredno uveljavljani tožbeni razlog: kršitev načel pravne varnosti, enakega obravnavanja, sorazmernosti in subsidiarnosti v zvezi z zahtevo za vračilo pomoči	25
Prvi del: kršitev načela pravne varnosti	25
Drugi del: kršitev načela enakega obravnavanja	27
Tretji del: kršitev načela sorazmernosti	27
Četrty del: kršitev načela subsidiarnosti	28
Peti, podredno uveljavljani tožbeni razlog: kršitev temeljne pravice do obveščeniosti v zvezi z zahtevo za vračilo pomoči	29
Stroški	29